AMINTIRĬ MILITARE

PRIVIRE RE-
TROSPECTIVĂ ASUPRA
DESVOLTĂRIĬ ARMATEĬ ROMÂNE
DE LA 1859.—1866.-CAROL I.—RESBOIUL SE
APROPIE. — PESTE DUNĂRE. — ATACURILE PLEVNEĬ.
CAPITULAREA LUĬ OSMAN PAŞA.—IN-
TRAREA TRIUMFALĂ ÎN CAPITALĂ.
MONUMENTUL DE LA
SMÂRDAN.

DE

VETERANUL CĂPITAN

MIHAIL DIMITRESCU

CU O PREFAŢĂ DE CARAGIALE.

BUCUREŞTĬ

TIPOGRAFIA «EPOCA» STRADA CLEMENŢEĬ, 3.

1897.

www.dacoromanica.ro

AMINTIRĬ MILITARE

www.dacoromanica.ro

MEMORIEĬ

BRAVILOR MEĬ CAMARAZĬ

MORŢĬ

PE CÂMPUL DE RĔSBOIŬ

www.dacoromanica.ro

PREFAŢĂ

Veteranul căpitan Mihail Dimitrescu îmĭ comandă să spun câte-va cuvinte asupra publicaţiunii sale «Amintirĭ Militare».

Sunt dator să execut scurt mişcarea, şi iată de ce. Aceste «Amintirĭ», eŭ am stăruit să fie date la lumină. Făcênd cunoştinţă cu bravul invalid, acum câţĭva anĭ, l-am rugat să'mĭ povestească toate câte le vĕzuse şi le păţise în timpul campanieĭ de peste Dunăre.

După ce am ascultat atâtea ş'atâtea lucrurĭ interesante, povestite de căpitanul, i-am zis:

— Căpitane, de ce nu le aşternĭ povestirile d-tale într'o carte?

— Dar eŭ nu ştiŭ să fac cărţĭ, mĭ-a rĕspuns el rîzênd; eŭ nu sunt autor.

— Atât maĭ bine! daca aĭ fi autor, crede-mĕ nu te-aş îndemna să facĭ o carte; sunt destule cărţĭ de autorĭ. Tocmaĭ pentru că eştĭ simplu militar, te îndemn să povesteştĭ în scris, cât se poate maĭ cum aĭ povestit prin graiŭ, tot ce poţĭ povesti despre campania la care aĭ luat parte.

www.dacoromanica.ro

— Să'ncerc, mi-a spus Dimitrescu.

— Numai un lucru te mai rog: povestind, nu uita un minut că nu eşti autor, — nimini nu întunecă mai mult fapte şi lucruri limpezi, şi de ele am nevoe, decât autorii.

După câtăva vreme, veteranul mi-a adus gata pe hârtie «Amintirile» sale.

Le-am citit aceste «Amintiri Militare» cu o deosebită plăcere. Este o povestire simplă şi plină de interes a evenimentelor eroice de peste Dunăre, o povestire pe care ne-o face nu un artist prin închipuire, ci un părtaş de fapte.

Nu avem prin urmare afface cu o operă de artă, ci cu relaţia exactă a unuia dintre făptuitori. Astfel, tot aparatul artistic lipseşte; el e înlocuit, în această dare de seamă, prin bogăţia epizoadelor şi prin simplicitatea expunerii.

Felul natural şi simplu de expunere a faptelor vitejeşti, fără încărcături retorice, fără declamaţiuni, mai mult saŭ mai puţin artificiale, este cu desăvîrşire interesant.

Aci povestirea ne atrage şi ne subjugă nu prin *cum*, ci prin *ce*. Acest *ce* este desbrăcat de orice meşteşugire şi câştigă foarte mult prin această manieră naturală cu care ni se prezintă.

Ceea ce distinge iarăşi povestirile veteranului căpitan este lipsa de personalitate, lipsa aproape completă a aceluĭ *eŭ*, atât de detestabil mai ales în povestirile de vitejie. In vinele povestitorilor de isprăvi eroice circulă în genere mai multe saŭ mai puţine picături din sângele faimosului baron

www.dacoromanica.ro

de Münchausen. Eĭ bine, sângele autoruluĭ acestor «Amintirĭ Militare» a rĕmas curat moldovenesc.

Dar daca, întru cât priveşte personalitatea'ĭ proprie, autorul nu face niciodată vreun caz deosebit, asta nu înseamnă că povestirile sale sunt reci şi lipsite de orice entusiasm.

Din contră. De câte orĭ vorbeşte de patria şi oastea românească, de marele lor Căpitan, de mîndrul drapel, atunci acest veteran, care'şĭ tîrĕşte picioarele schilodite în resboiŭ, capătă aripele ispiraţieĭ.

Sunt pagine în «Amintirile Militare» în adevĕr mişcătoare prin sinceritatea şi căldura cu carĭ sunt scrise.

«Amintirile Militare», prin exactitatea faptelor, prin simplicitatea expunerii, prin lipsa de pretenţie personală şi de meşteşugire a autoruluĭ şi prin frumoasele sentimente patriotice, sunt astfel vrednice de recomandat cititorilor ca o carte în adevĕr bună.

A lua parte la un rĕsboiŭ este desigur una din cele maĭ marĭ împrejurărĭ ce se poate ivi în viaţa unuĭ om. Dar aceasta nu e dat oricuĭ. Pentru aceasta ne atrag aşa de mult povestirile rĕsboĭnice. Povestirea, fără reflexiunĭ personale şi fără mult aparat, despre grozavele amĕnunte ale unuĭ rĕsboiŭ constitue cea maĭ interesentă lectură.

Intre astfel de povestirĭ, găsesc «Amintirile Militare» ale veteranuluĭ căpitan Mihail Dimitrescu, cu deosebire preţioase.

Caragiale.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro

PRIVIRE RETROSPECTIVĂ ASUPRA DESVOLTĂRIĬ ARMATEĬ ROMÎNE DE LA 1859.

In anul de glorie al neamuluĭ Românesc 1859, luna Ianuarie 5 și 24 se unirĕ cele douĕ țărĭ surorĭ române, Moldova și Valahia (Muntenia), și se alcătuirĕ într'un singur Stat puternic la gurile Dunăreĭ, care își luă numire de România (Principatele-Unite).

Armata atuncea se compunea din treĭ regimente de infanterie, unul de cavalerie (lăncierĭ) și o baterie de artilerie în Valahia ; iar în Moldova, douĕ regimente de infanterie, unul de cavalerie (lăncierĭ), douĕ baterĭĭ de artilerie și un batalion de geniŭ.

Uniforma de mare ținută a infanterieĭ din Moldova, la unul din regimente care purta numele de mușchetarĭ, coifura era cască neagră de lac legată în alămurĭ, purtînd d'asupra un țiŭ tot de alamă cu granată înflăcărată (sistem rusesc).

In Muntenia era aceiașĭ cască, numaĭ că țiul de d'asupra, în loc să fie cu granată înflăcărată, era ascuțit precum se vede astă-zĭ

www.dacoromanica.ro

la coiful jandarmilor călări; apoi curele albe, tunică civită cu manșete roșii, cartușiera neagră și rănițele îmbrăcate cu piele de viței cu păr. Apoi cel-l'alt regiment care se numea Egări, purta coifură un ciucou cu penaj în față, tunică civită cu manșete și guler verde, iar a pantaloni lampas verde; rănițele tot cu piele de viței.

Ambele regimente aveaŭ arme cu capsă și baionetă și se încărcaŭ pe la gura țevii.

In Muntenia, tustrele regimentele de infanterie, purtaŭ cască cu țiŭ ascuțit, aceiași uniformă și arme, cu deosebire însă că paspualele și manșetele de la tunici eraŭ galbene.

Uniforma cavaleriei (lăncieri) era: coifură, chivără patru-corn (Franceză), avênd ca penaj coadă de cal albă, tunică civită scurtă, pieptar roșiŭ în Moldova și alb în Muntenia, numit lașcă, aplicată pe piept și încheiată prin bumbii tunicei.

Ca armament aveaŭ: lancea sprijinită în scară, sabie și douĕ pistoale la cobur.

Artileria purta coifură, chivără; îmbrăcămintea tot ca cea actuală, avênd tunica puțin mai lungă. Cele două baterii din Moldova, — una era luată de la Ruși, iar cea-l'altă de la Austriaci, în urma retragerei trupelor acestor state care ocupaseră țara în timpul rĕsboiului de la Crimeia la 1853, în schimbul banilor ce datoreaŭ țărei, pentru hrana și furniturile ce li se dăduse. Caii de la bateria luată de la Austriaci s'aŭ plătit de noi în bani.

Bateria de artilerie din Valahia purta aceiași uniformă; ea era luată de la Turci și avea pe tunuri marca turcească.

La tustrele bateriile, tunurile eraŭ de alamă

www.dacoromanica.ro

și se încărcaŭ pe la gură, dându-li-se foc cu fitil aprins.

Pe atuncea era un bătalion de geniŭ (sapierĭ), sub conducerea majorului Chinezu (inginer) și atârna de Ministerul Lucrărilor Publice.

Acest batalion a făcut maĭ multe lucrărĭ, între care și șoseaua *Mihăilenĭ-Iași*, care și astă-zĭ e una din cele maĭ bune din Moldova, și tot în 1859, s'aŭ desființat și reînființat de către Ministerul de Rĕsboiŭ.

Tot în anul 1859, în luna luĭ Aprilie, pentru înfrățirea armateĭ, se făcu un lagăr la *Băicoĭ*, în județul Prahova, unde s'a concentrat toată armata, adică 5 regimente de infanterie, 2 de cavalerie, treĭ bateriĭ de artilerie, 2 batalioane de grănicerĭ, unul de munte și altul de Dunăre ; aceasta era totala armată a țăreĭ pe atuncea, și ținu acest lagăr până la 15 August acel an, când se desconcentrară trupele și merse fie-care în garnizoanele lor.

In acest lagăr s'aŭ făcut maĭ multe manevre și esercițiurĭ militare.

Când ne duceam spre a forma acest lagăr, aveam entuziazmul uneĭ armate care merge la rĕsboiŭ, pentru o cauză sfântă națională ; ear după desconcentrare, când ne-am întors în garnizoană, ne credeam că venim de la un rĕsboiŭ glorios, căcĭ lumea din oraș ne-a eșit înainte și ne-a primit cu strigăte de bucurie.

'Mĭ aduc aminte câtă mândrie acoperea fruntea noastră, credeam că s'aŭ reîntors timpurile de vitejie ale neamuluĭ românesc de sub glorioșiĭ Domnitorĭ Mircea-cel-Mare care a sfărâmat pe Ungurĭ la muntele Pasĕrea, pe Turcĭ la Rovine și al luĭ Ștefan-cel-Mare,

www.dacoromanica.ro

care a sfărămat pe Poloni la Dumbrava-Roșie, pe Turci la Valea Rahovei, pe Unguri la Baia, pe Cazaci la Grumăzești și pe Tătari la Lipnet lângă Nistru. Ni se înfățișa înaintea ochilor timpul măreț și fără seamăn de glorios al lui Mihaiu Viteazul care, ca uraganul a sfărâmat pe toți dușmanii patriei și făcându-se stăpân pe Dacia întreagă și a intrat triumfător în Alba-Julia.— Esercițiul era pe atunci după două sisteme, rus și austriac; nu erau regulamente precise și prin urmare rămânea totul la facultatea șefului de regiment. Recrutarea se făcea prin forță, adică se calcula că de la 100 de familii să se dea un flăcău voinic pentru oaste, și acel flăcău se putea lua ori de unde din țară. comuna plătindu'i o sumă oare-care de bani, după cum se putea împăca cu el spre a servi în armată 7 ani în permanență, căci atât era termenul pe atunci.— Acest sistem a durat până la anul 1860 când s'a făcut legea recrutării armatei prin sorți, ca și în cele-lalte state europene, și s'a prevăzut în budgetul Ministerului de Resbel formarea unui batalion de vênători compus din 8 companii, fie-care companie cu un efectiv de 100 de oameni, dându-i-se numirea de întâiul batalion, și să fie format de oamenii din județele de munte.

Acest batalion s'a format în Iași, recrutându-se flăcăi din județele Neamțu, Iași, Roman, Suceava și Bacău; feciori de plăieși sau vênători, din copilărie deprinși cu pușca. Ofițerii acestui batalion s'au recrutat din toate regimentele, dar mai cu seamă din regimentul de Muschetari, care, după facerea numerotației regimentelor, în urma unirei, a căpătat numărul 4 și din regimentul de Chas-

www.dacoromanica.ro

seuri (egări), care a căpătat No. 5.— Gradele inferioare, adică caporalii, sergenții, sergenții-majori și chiar soldații, dintre cei mai buni, s'au luat din regimentul No. 5.

Ca comandant de batalion, la înființarea cadrelor lui la 1859, luna Septembrie, a fost numit Majorul Logadi, pe care la 1860, Ianuarie, l'a succedat Majorul Lupu.

După venirea recruților la corp, s'a început instrucția, și de și fără regulamente, dar mergea bine.

Uniforma acestui batalion era: tunică civită, croită ca cea actuală; pantaloni albaștri deschis, largi, și se încheia sub genunchi; ca încălțăminte aveau pantofi cu ghete și jambieri de coloare roșiatică resfrângêndu-se pantalonii peste ele; coifura era: pălărie cenușie cu pene la partea dreaptă, atârnând în jos până la umăr; pentru mare ținută purtau și o furavieră verde, la partea stângă, cu doui ciucuri.

Armamentul era carabina ghintuită, cu capsă și cu sabie-baionetă. Acele săbii-baionete se vĕd astă-zi la soldații de la bateriele de artilerie pedestră. Armata, ast-fel prin sporirea ei, se prevedea că va avea un mare viitor, și de aceia junimea studioasă din academie a început a îmbrățișa cariera armelor, ca o carieră frumoasă și devenită sigură, mai cu seamă prin legea de înaintare în armată, făcută la 1861, în urma căreia aŭ căzut titlurile de nobleță în armată, dând facultatea ori-căruĭ militar a spera să ajungă general, căci înainte de 1859, dacă erai fiŭ de boer, intrai cadet în armată, și mult în doue-trei luni, te făceai ofițer, așa că în doui-trei ani ajungeai polcovnic (colonel). La 1861 s'a sta-

www.dacoromanica.ro

bilit egalitatea legeĭ, ne maĭ ținêndu-se în seamă boeria, titlurile și averea, ci numaĭ inteligența, activitatea și onestitatea, carĭ singure te puteaŭ duce sigur la un viitor strălucit, și ast-fel am ajuns unde ne aflăm astă-zĭ.

Guvernul de atuncĭ, înțelegênd că viitorul țĕreĭ noastre și respectul de care aspira să se bucure din partea Europeĭ, atârna foarte mult de starea armateĭ române născênde, în rêndurile căreia se îmbulzeaŭ acum multă tinerime cu carte și cu inimă, dispusă a face orĭ-ce sacrificiĭ, numaĭ pentru a ajunge oastea noastră la scopul dorit, s'a hotărît a aduce instructorĭ specialĭ pentru a preda instrucția militară micĕĭ noastre armate de atuncea. De aceia a recurs la Franța, ca la o soră de gintă latină, care s'a și oferit a ne da instructorĭ pentru toate armele și ramurile serviciuluĭ administrativ militar. — Franța prevedea că acest popor de gintă Latină la gurile Dunăreĭ, cu timpul va avea mare însemnătate. Așa dar, tot în anul 1861, în luna Octombrie, aŭ și sosit instructorĭ francezĭ și fură numițĭ câte un oficer, un sergent și un caporal de fie-care regiment de infanterie, artilerie și cavalerie, precum și pentru comptabilitate. A trimis și un intendent care se numea *Lecler*. Ear pentru batalionul de vênătorĭ s'a trimis căpitanul *Lamy*, care era dintr'unul din batalioanele de vênătorĭ ale Franțeĭ, numițĭ vênătorĭ de Africa.

În primă-vara acestuĭ an, instructoriĭ aŭ început a preda instrucția militară.— Eŭ pe atuncea comptam în batalionul I-iŭ de vênătorĭ ca sergent, înrolat voluntar încă din anul 1859, luna August, dintre studenții Aca-

www.dacoromanica.ro

demieĭ de la Iași. La 1 Octombrie 1861, am primit ordin de plecare și la 3 Octombrie am plecat la București, unde am ajuns la 3 Noembrie, făcênd pe drum o lună de zile, în care timp făceam numaĭ o poștă pe zi, și după două zile de mars, o zi de odihnă. Marșurile pe atuncea se făceaŭ pe jos, căcĭ nu eraŭ drumurile de fer. Sosirea noastră în București a fost întêmpinată cu adevĕrată frățească dragoste de armata din garnizoană, care ne-a așteptat pe platoul de la Băneasa, unde ni s'a oferit un banchet. Muzicile militare cântaŭ hora Unirĭĭ, iar soldaţiĭ, precum și oficerii, se îmbrățișaŭ cu cea maĭ frățească dragoste unii cu alţiĭ.

Tot în anul 1861, s'a maĭ votat înființarea încă a două regimente de «infanterie», așa că s'a detașat batalionul al treilea din regimentul de muschetarĭ No. 4 și s'a format regimentele No. 6 și 7. Tot odată s'a schimbat și uniforma la toată infanteria și anume: mantaua albastră, tunica civită numaĭ cu paspual roșu, pantaloniĭ garans, ca coifură, chipiul cu pampon, în fine întocmaĭ ca uniforma franceză. Tot în acest sens era și uniforma oficerilor. Uniforma însă a batalionuluĭ de vênătorĭ a rĕmas aceeașĭ precum am descris'o maĭ înainte.

La 1 Aprilie, tot în anul 1861, am început instrucția militară cu instructoriĭ francezĭ. Progresele eraŭ foarte marĭ, neașteptate. Instructoriĭ străinĭ aŭ rĕmas uimiţĭ de tragerea de inimă și precisiunea ce aveaŭ militariĭ românĭ la esercițiul armelor. Cu esercițiul militar am urmat ast-fel până în anul 1863, când resultatul instrucțieĭ era pe deplin satisfăcĕtor. Atuncĭ s'a format un lagăr în Bu-

www.dacoromanica.ro

cureștĭ, pe platoul de la Cotrocenĭ, unde a asistat un delegat din partea Francieĭ ca să vadă roadele munceĭ instructorilor trimișĭ pentru acest scop.

Delegatul a asistat la diferitele eserciţiurĭ și evoluţiunĭ ale armateĭ noastre și maĭ cu seamă la instrucţia batalionuluĭ I de Vênătorĭ, pentru care în parte 'și-a dat părerea că nu a vĕzut nicĭ un batalion de Zuavĭ francezĭ maĭ bine manevrând ca batalionul I de Vênătorĭ din România. Asemenea și pentru cele-l'alte corpurĭ a afirmat că aŭ lucrat și propășit neașteptat de bine. Dênsul era un oficer superior de stat major, și cunoștea perfect toate armele. Aceasta s'a petrecut la 14 August 1863.

La 30 August s'a fixat un examen pentru toţĭ sergenţiĭ cu vechime, carĭ ca studenţĭ aĭ Academieĭ în 1859 am îmbrăţișat cariera armelor. Cea maĭ mare parte din noĭ am fost înaintaţĭ la gradul de sub-locotenenţĭ. Ast-fel de examen s'a făcut pentru sergenţiĭ din toate armele, fiind-că era lipsă pretutindenea de oficerĭ, de oare-ce armata crescuse prin sporirea numĕruluĭ regimentelor. De aceea, chiar în al doilea an, adică la 1864, s'a ţinut un al doilea esamen de oficerĭ, ca și la 30 August anul trecut. In total pentru infanterie aŭ fost înaintaţĭ ca la 120 de sergenţĭ la gradul de sub-locotenent, plus pentru cele-l'alte arme. Pe atuncea, Ministru de resboiŭ era generalul Savel Manu, iar director general al Ministeruluĭ era Majorul Algiu, actualul general. Tot în anul 1864 s'a luat de către minister dispositia a se forma *Grănicerĭ* în Moldova, după sistemul cum eraŭ formaţĭ în Muntenia. Atuncĭ dar s'a înfiinţat și în Moldova doŭĕ

www.dacoromanica.ro

inspectorate. Companiile, în ceea ce privea comptabilitatea, se administrau fie-care ca corp aparte. S'au împărțit companiile pe batalioane, s'a numit personalul oficerilor superiorĭ, șefĭ de inspectorate, comandanțĭ de batalioane, comandanțĭ de companiĭ, oficerĭ sub-alternĭ, secretarĭ și sub-secretarĭ de puncte, adică Stat-Majorul fie-căreĭ companiĭ era la fie-care punct vamal.

Ast-fel era despre fruntariile Basarabia, Bucovina și Transilvania. După ce s'a stabilit acest personal, s'a procedat la recrutarea corpuluĭ grănicerilor din Moldova.

Recrutarea se făcea în modul următor: se lua din fie-care comună oamenĭ voinicĭ, sănătoșĭ, fără defecte saŭ vițiĭ și numaĭ din ceĭ maĭ avuțĭ — săracĭĭ nu se recrutaŭ.

In toamna acestuĭ an s'a terminat organisarea acestor 2 inspectorate, și în primă-vara anuluĭ 1865 s'a început instrucția militară cu recruțiĭ, cu armele *Spahiĭ*.

De atuncea se vedeaŭ proporțiunile de efective militare la care tindea această țară. In toamna acestuĭ an, toată organizația grănicerilor era terminată în mod definitiv ca și cea a grănicerilor din Muntenia. La 1866 Martie, se face o licențiare la toțĭ oficerĭĭ de graniță, lăsându-se în neactivitate pentru licențiare de corp și li s'aŭ plătit solda jumĕtate tot timpul cât aŭ ținut această licențiare, lăsându-se de fie care companie numaĭ câte un sub-locotenent ca comandant activ. Aceasta se făcuse numaĭ pentru economie bugetară.

In timpul acesteĭ licențieri eram, ca sub-locotenent, comandantul companieĭ de la *Punctul Cărpinenĭ* din *Basarabia*, județul *Cahul*, plasa *Cotul Moriĭ*, pe frontiera despre

www.dacoromanica.ro

Rusia. Pe ziua de 1 Aprilie acel an, s'a chemat oficerii iarăși în activitate, și eŭ am fost permutat de la acest punct tocmaĭ la *Zimnicea*, în județul Teleorman.

Se administra țara atuncea de o locotenență domnească, căci Domnitorul *Alexandru Ion Cuza* abdicase, și Corpurile Legiuitoare ale țăreĭ proclamase de Domn pe *Carol I* de *Hohenzollern*.

1866. — Carol I

Mĕ aflam la *Zimnicea* la 10 Maiŭ 1866, când am făcut întêia serbare pentru *Carol I* ca Domn al Românieĭ noastre, Domn menit de Dumnezeŭ a conduce destinele acesteĭ frumoase țărĭ.

Tot în luna Maiŭ a aceluĭ an, nu'mĭ aduc aminte data, s'a primit ordin ca toată compania aceasta de grăniceri, care compunea un efectiv de 500 de oameni, să fie concentrată în mare ținută, și frontul eĭ să fie pe malul Dunărĭĭ în dreptul orașuluĭ *Șiștov*, care aparținea Turcieĭ pe atuncea, și acum Bulgarieĭ, căci trebuia să treacă vaporul care aducea pe *Carol I*, ales de Domn acesteĭ țărĭ, însoțit fiind de marele cetățean *I. C. Bratianu*, pe atuncea ministru.

Vaporul venea despre Turnu-Severin; era împodobit cu sute de drapele tricolore și acompaniat încă de treĭ vapoare maĭ micĭ, care veneaŭ în urma luĭ; sigur că în ele eraŭ miniștriĭ și elita societățeĭ țăreĭ noastre. Și aceste vapoare toate eraŭ împodobite cu aceleașĭ drapelurĭ. Era de o frumusețe feerică. Cu compania aceasta în a căruĭ front eram ca sub-locotenent, am dat onorurile militare.

www.dacoromanica.ro

După terminarea acestor onoruri ne-am întors la reședință și am desconcentrat oamenii spre a se întoarce în satele lor.

Ei! bine, nu știu ce instinct îmi spunea că acest *Carol I*, pe care încă nu 'l văzusem, ci numai știam că a venit în țară ca să ocupe Tronul ca Domn, cu timpul va fi luceafărul conducător al națiunei Române, ducătorul la lupte glorioase ale oștirei noastre. Din acel moment am început să simț o speranță, că în timpul carierei mele de oștean am să iau și eu parte la mari lupte sub comanda sa. Se numărau secole de când noi, ca națiune, nu ne mai luptasem în războae, și oștirea noastră vitează își perduse virtoșia trecutului din timpii lui *Ștefan-cel-Mare* și *Mihaiu Bravul*, din causa grelelor evenimente și a peripețiilor triste prin care trecuse această țară îndelung încercată!

La 1867 s'a adăogat de fie-care regiment încă câte un batalion, așa că regimentele erau acum de 3 batalioane. Tot urma mereu sporirea efectivelor. Tot în acest an s'a format regimentul No. 8 de linie în garnizona Galați și încă 3 batalioane de vênători în alte garnizoane; și continuară regimentele cu 3 batalioane până la 1870.

La 1869 Martie 1, se dădu arma cu *ac* pentru toată infanteria de linie, și la 10 Maiu acel an se formă un lagăr la *Furceni* pe malul Siretului. Alcătuit fu acel lagăr din toată armata permanentă, unde se esecutară mai multe evoluții și combinarea celor 3 arme, adică *infanteria*, *cavaleria* și *artileria*, pentru a se vedea succesele și progresele instrucțiunei militare în urma sacrificii-

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE
www.dacoromanica.ro

lor bănescĭ ce făcuse ţara de la Unire, sacrificiile deja dând roadele dorite.

In anii 1870 şi următorii, până la 1872, când guvernul s'a gândit a mai spori încă efectivele şi a deprinde pe toată populaţiunea aptă a purta arma, s'a hotărât că nu numaĭ pe frontariile ţării, să ştie populaţiunea a purta armă, unde eraŭ grăniceriĭ, ci se înfiinţară în toată ţara, adică de fie-care plasă câte o companie. Se regulară pe batalioane şi regimente, dându-le numirea de *Dorobanţi*. Acest frumos nume, nu se gândea nimenĭ pe atuncea, că flăcăiĭ îl vor înscrie în granitul *Balcanilor* şi că el va însemna: «Independenţa ţăreĭ.»

La 1874, când deja eraŭ dorobanţiĭ de centru şi aceĭ de frontarie bine esersaţi, artileria bine montată, cavaleria teritorială (adică călăraşiĭ) asemenea bine instruită, se hotărî a se face o mare manevră la care fură învitaţi representanţiĭ din armatele tutulor puterilor europene. După ce această manevră ţinu 30 zile, începênd a manevra de la *Buzĕŭ* până lângă Bucurescĭ la Colentina, se făcu defilare întregeĭ armate, care luasem parte la această manevră, la şoseaua Băneasa în Bucurescĭ, înaintea Domnitoruluĭ Carol I, înconjurat fiind de toţiĭ aceĭ representanţiĭ străinĭ.

Domnitorul urmase toată manevra în timpul acelor 30 zile, fără a lipsi un moment.

O! ce marţială era figura fie-căruia soldat de linie şi de *dorobanţi*, cari veniseră din toate unghiurile ţăriĭ, ca să ia parte la această mare manevră, şi să defileze înaintea Domnitoruluĭ, pe care mulţiĭ din eĭ încă nu-l cunnosceaŭ şi parcă pe figurile lor era scris întrebarea: «Măria Ta? Când ne ducĭ la un

www.dacoromanica.ro

adevĕrat rĕsboiŭ, nu închipuire ? şi te vom urma voioşĭ ca şi la această manevră.»

Când am luat parte la această manevră eram locotenent, comandant de companie.

Compania mea era din plasa *Racova*, judeţul Vasluĭ, formată de mine, căcĭ la înfiinţare am fost numit ca comandant al eĭ, şi cu reşedinţa în tĕrgŭşorul *Pungeşti* din acea plasă. Primesc ordinul a pleca cu această companie cu un efectiv de 120 oameni să viŭ la Vasluĭ, unde era stat-majorul batalionuluĭ şi încă alte treĭ companiĭ din alte plăşĭ să formăm un batalion şi să plecăm a lua parte la această manevră.

Venind cu compania la Vasluiŭ pe frumoasa vale a *Rahoveĭ*, vale istorică şi mult cunoscută, am oprit soldaţiĭ spre a se repauza la satul *Poeneştiĭ-din-Vale* şi le-am făcut o cuvĕntare, în modul următor:

«Iubiţĭ camaradĭ şi soldaţĭ aĭ ţăreĭ, aceasta este Valea-Racoveĭ, stropită cu sânge păgân şi cu sângele strămoşilor noştri, sub Domnul ţăreĭ *Ştefan-cel-mare*; aceasta este valea unde cu 20 miĭ de Romănĭ, «Ştefan cel nebiruit» a luat la bătae pe Turcĭ, care năvălise în ţara noastră şi de aicea aŭ început a'ĭ bate şi goni până ce 'ĭ-aŭ svârlit în Dunăre.

«Iubiţĭ camarazĭ şi soldaţĭ al ţărĭĭ v'am deprins la arme, v'am dat instrucţiune militară şi ţara vĕ încredinţează paza eĭ în toate împrejurările grele. Nu uitaţĭ că sunteţĭ scoborâtorĭ din vitejiĭ carĭ s'aŭ luptat aicĭ sub *Ştefan-cel-Mare*, şi când va veni ocasiune ca, în timpul carierei voastre de oştean, să luaţĭ parte la vre-un rĕsboiŭ contra inamiculuĭ ţărĭĭ voastre, să vĕ arătaţĭ demnĭ de numele ce'l

www.dacoromanica.ro

purtați, și să vĕ faceți datoria precum 'și-aŭ făcut-o strămoșii noștri.»

Această cuvêntare toți aŭ ascultat-o cu multă atențiune și aŭ afirmat cu: Ura!

«Să trăiască Domnitorul nostru Carol I și să ne ducă la rĕsbeiŭ precum pe strămoșii noștri 'i-aŭ dus *Ștefan-cel-Mare*, și ne vom face și noi datoria ca și eĭ.»

Nu știam că cu timpul care se apropia, și numaĭ, după câți-va anĭ, această cuvêntare a mea avea să se împlinească, și, că drumul pe care umblam noĭ, în urmă avea să fie amintit de Vasile Alexandri, nemuritorul poet al neamuluĭ românesc, în frumoasa sa baladă: «Plecat-am noué din Vasluĭ și cu sergentul zece...» Da... 'și-aŭ făcut datoria și voinicii din compania mea, însă 'și-aŭ făcut'o nu pe *Valea Racoveĭ* ca strămoșii lor, ci la *Balcani*.

Tot în acest an, 1874, când s'a format *Dorobanții* din centru, s'aŭ format 33 de regimente teritoriale, adică câte un regiment de dorobanți de fie-care județ. S'a împărțit toată armata țărĭ în 4 divizii teritoriale. O divizie cu reședința la Craiova, o altă divizie cu reședința la București, o alta cu reședința la Galați și o alta cu reședința la Iași. Aceste 4 divizii coprindeaŭ în ele toate elementele militare.

La 1875 urmează tot mereŭ instrucția pe diviziuni, și merge înainte echiparea cu muniții și cu tot felul de material ce maĭ trebuia. Se vedea că se luaŭ precauțiuni pentru cazurĭ neprevĕzute, că la un moment dat armata noastră să fie gata a apĕra țara neavênd lipsă de nimica. Pe la sfîrșitul anuluĭ 1875, luna Octombrie se declară rĕsboiul între *Serbia* și *Turcia* și ține acest așa zis rĕsboiŭ cu turcii până în anul 1876, când

www.dacoromanica.ro

armata sêrbă era aproape nimicită. Serbia recurge la *Rusia* să 'i trimeată voluntarí, tot din aceí carí fusese în armată, ca cu ei să'şi reorganiseze armata şi să ţie bătaia. Aceştí voluntarí ca să meargă în *Serbia* trebuia să treacă prin ţara noastră.

In luna lui August 1876, eram căpitan în regimentul No. 8 de linie, în garnizoana Galaţi, şi se ia dispoziţie ca un batalion din acest regiment să pornească de urgenţă la *Bolgrad* şi să ia toate dispoziţiile pe frontaria despre Rusia ca să împedice trecerea prin România, în *Serbia*, a voluntarilor ruşí.

Se hotărăşte ca batalionul al II-lea, din care făceam parte, căcí comandam compania 6, să plece pentru acest sfêrşit. După ce montăm fie-care companie ce compunea acest batalion cu totul gata de campanie, distribuim cartuşe câte 100 de fie-care soldat pentru orí-ce eventualitete. Ne punem în marş dimineaţa la ora 7½, luând comanda acestuí batalion locot.-colonel Măldărăscu, căcí maiorul era în congediŭ; eşim din Galaţi, şi pornim pe şoseaua *Renilor* care vine în spre riul Prutu, trecem podul peste Prut şi la ora 12 sosim în *Renĭ*, mic orăşel din Basarabia, care pe atuncea făcea parte integrantă din teritorul ţêreí noastre. Odihnirăm oamenií până la ora 3 şi ne punem iarăşí în marş în spre Bolgrad, căcí trebuia ca numaí de cât să ajungem seara la destinaţie. Când am eşit din *Renĭ* pe colina unuí deal, se pune o ploaie torenţială, aşa de cumplită, că par'că vêrsa cu hârdaiele din cer, şi o ceaţă cumplită. Noí mergeam tot înainte; înoptasem, era un întuneric infernal, numaí când fulgera zăream apa cum inundase pământul. Eram uzí de ploaie până la piele; în fine cu

www.dacoromanica.ro

mare anevoință ne-am apropiat de un sat numit *Hageab-dula* care vine la o poștă de Bolgrad. Când să intrăm în acel sat, care era situat pe o pantă, în vale de tot curgea apa așa de mare, în cât a trebuit să trecem prin ea până la brâu. Era ora 12 noaptea. Ploaia își urma mereŭ cursul, soldații tremuraŭ de frig; ploaia nu înceta de loc, pe'ntuneric cumplit, în cât eram în imposibilitate a continua marșul: s'a dat ordin de comandantul batalionului ca să intrăm în cuartiere pe la casele locuitorilor. In fine ne-aŭ primit oamenii, aŭ făcut focuri la sobe de 'și-aŭ uscat soldații hainele, și noi oficerii, și a doua zi la ora 7 am plecat, iar la ora 2 post-meridiane am sosit în Bolgrad.

S'aŭ luat toate precauțiunile la frontarie, unde am stat cu acest batalion 22 de zile, când am primit ordin să ne înapoiem la Galați.

Pe la începutul luneĭ Septembrie, tot acest an, vĕzênd guvernul că resbelul între *Serbia* și *Turcia* urmează, a hotărât a se chiema toate rezervele armateĭ permanente completând efectivele pe picior de rĕsboiŭ, adică câte 200 oameni de fie-care companie de infanterie, artilerie și cavalerie, asemenea cu efective de resboiŭ, așa că s'aŭ dat ordin ca tot efectivul divizieĭ a III-a, a căruĭ reședință era în Galați, comandată de D. general *Radovicĭ*, să fie concentrată și gata pentru orĭ-ce eventualitate; asemenea și divizia de Craiova, care s'a concentrat tot la Dunăre la Calafat, și despre granița *Serbieĭ*. După ce s'aŭ concentrat și completat toate efectivele, am început instrucția, și mai cu seamă lucram ordinea risipită (tirailiorĭ), tiru, și serviciul de avan-posturĭ... Se vedea o apropiere a dorin-

www.dacoromanica.ro

țelor și aspirațiunilor mele și ale fie-căruĭ oștean român.

Această concentrare a durat până la 7 Ianuarie 1877, când s'a dat ordin de desconcentrare a rezervelor până la al doilea ordin; spuindu-le că tot-d'a-una, cât timp vor sta acasă, până ce vor primi acest al doilea ordin, să nu se depărteze de la vetrile lor și să fie gata în tot momentul a se întoarce la corpurĭ. Nu ne dam tocmaĭ socoteală pentru ce și cum.

Rĕsboiul se apropie

La 9 Februarie apare un ordin de zi pe regiment, ca compania 6, pe care o comandam eŭ, să plece la *Renĭ*, ca să ție garnizoana. Cum vĕzuĭ acest ordin, mĕ duseĭ la comandantul regimentuluĭ, care era Domnul colonel Ipătescu, acum general, rugându-l a'mĭ spune: cât timp urmează a sta cu compania la *Renĭ*, ca să știŭ cum să mĕ aranjez cu închirierea caseĭ, căcĭ eram însurat, și Domnia sa 'mĭ-a rĕspuns: că voiŭ sta cu compania acolo, până în Septembrie, și că în Aprilie, după dislocația ce Ministerul de resbel făcuse, urma ca regimentul meŭ No. 8 să ia garnizoana în Ismail, iar regimentul No. 7, care era în Ismail să treacă în Galațĭ și să trimeată în urmă o compania la *Renĭ* ca să mĕ schimbe — și eŭ să mĕ duc la Ismail.

In ziua de 10 Februarie, mĕ pun cu compania în marș pentru *Renĭ*; era un timp foarte urît, începuse a se desgheța; era noroĭ și apă, în fine am ajuns la *Renĭ* la ora 4 seara, unde era cazarmă bunicică, situată în

www.dacoromanica.ro

centrul orașului. A trecut luna Februarie și Martie, îmĭ închiriasem casă, făcusem la ea ceva reparațiunĭ, și așteptam să vie 23 Aprilie și să-mĭ aduc familia din Galațĭ; în ziua de 9 spre 10 Aprilie, pe la ora 10 noaptea, mĕ pomenesc cu o bătaie în ușe, mĕ deștept, întreb: cine este? rĕspunsul a fost: o telegramă.

Descuĭ ușa, intră un factor poștal, iaŭ telegrama, care era adresată mie, o desfac și citesc: «Veĭ pleca cu compania imediat, și te veĭ afla în Galațĭ la regiment, mâine la ora 7. Semnat Colonel *Ipătescu.*»

Nu-mĭ venea să cred, mĕ îmbrac iute și plec la oficiul telegrafic, întreb pe șeful stațiuneĭ, dacă nu cum-va telegrama este eronată, el întreabă și controlează cu oficiuĭ Galațĭ, și îmĭ rĕspunde că este just. Afară era o ploaie torențială, un întuneric ca al iaduluĭ și fulgerile brăzdaŭ cerul necontenit. Plec de la telegraf la cazarmă, deștept pe sergentul-major, ordon să sune alarma, se deșteaptă oamenĭĭ, trimet în acelașĭ timp la oficerĭ să vie la cazarmă gata de marș, așa că în 15 minute era compania gata; aprinz luminărĭ în 16 felinare ce le aveam și pun compania în marș spre Galațĭ. Când es din oraș vântul bătea teribil despre Nord . . . s'aŭ stins luminările din felinare, ploaia nu maĭ înceta de loc cu tunete și fulgere. Avan-garda, pe care o trimesesem înainte, compusă de o secție comandată de un sergent, căruia îĭ dădusem un cornist, din cauza grozavuluĭ întuneric, rătăcește drumul; în loc să meargă drept pe șosea, apucă o cărare la stânga, care ducea la rîul Prutu. Aud semnalul de *staĭ!* dat de cornistul de la avan-gardă, opresc compania și mĕ duc singur pe dibuite; găsesc avan-garda

www.dacoromanica.ro

care ajunsese la malul Prutului și aproape să dea de mal în rîŭ. Mĕ întorc cu avan-garda înapoĭ unde lăsasem compania; plec înainte eŭ singur, găsesc șoseaua principală, compania după mine, eŭ înainte, în fine cu mare anevoință, am ajuns la podul peste care trebuia să trecem Prutul. Acest pod era format de 4 pontoane (luntre marĭ) și cu scripete, cu ajutorul unuĭ odgon de cânepă gros, lung, cât ține lățimea rîuluĭ; așa se făcea trecerea acestuĭ pod. Dar ce se întêmplă. Podul era în partea cea-l'altă a rîuluĭ. Strig de la podurĭ, — nicĭ un rĕspuns: se vede că dormea adânc! Ce era de făcut? ploaia nu înceta de loc; întreb care dintre soldațĭ sunt din jud. Neamțu și aŭ fost plutașĭ, unul îmĭ rĕspunse că este plutaș, atunci îĭ zic: Veĭ putea trece pe odgon până dincolo ca să aducĭ podul? Imĭ rĕspunse că da! Eĭ bine, curagiosul soldat desface raniță, centironul cu cartușierile și mantaua, rĕmâne numaĭ în tunică, se sue călare pe odgon și cu mâinile se ține de el și așa, mutându-se încet, încet, a ajuns dincolo de rîŭ la pod, a intrat în o casă care era acolo, a găsit podarul care dormea, l'a luat și amêndoĭ aŭ adus podul dincoace, am trecut compania de douĕ orĭ, căcĭ vêntul de Nord bătea cumplit și făcea valurĭ marĭ, eram îngrijat să nu ia apa vasele pe care era făcut podul și să ne înecăm cu toțiĭ. In fine, după ce am trecut cu bine, soldaților le era frig, căcĭ eraŭ uzĭ de ploaie, vĕzând așa, plecăm pas gimnastic (alergător) o distanță de 500 metri, în urmă pas iute și s'aŭ încălzit atât soldațiĭ cât și noĭ oficeriĭ. La ora 5 ½ am sosit la bariera Galațuluĭ.— Am repauzat oameniĭ ½ oră, la ora 6 am intrat în oraș și

www.dacoromanica.ro

la 7, conform ordinului ce-l primisem, am sosit pe platoul cazărmei de la *Țiglina*, unde staționa regimentul meŭ No. 8.

Am prezentat compania colonelului după regulile obișnuite, a intrat compania în cazarmă, dar care îmi fu mirarea! se dăduse ordinea în toată țara, încă de la 1 Aprilie, tutulor rezerviștilor, să vie la corpurile lor, așa că eraŭ și sosiți, complectând cu rezerve efectivele fie-căreĭ companiĭ cu 200 de oameni, bine echipați de campanie și gata de a pleca. Dar unde? nu știam. Ne adună colonelul pe toți căpitaniĭ în seara zileĭ de 11 Aprilie și ne spune ca să fim gata de a pleca. Eŭ auzind acest ordin, mĕ duc acasă și chem pe locotenentul din compania mea și pe preotul regimentului să oficieze botezul fiuluĭ meŭ, care se născuse în 12 Februarie, adică după două zile de la plecarea mea cu compania din Galați la *Reni*. De naș, 'ĭ-a fost locotenentul, punându-ĭ numele de *Romulus*.

In ziua de 12 Aprilie, dimineața la cazarmă am primit ordin definit, că la ora 12 în această zi, vom pleca. M'am întors acasă după ce regulasem compania de plecare și spun soției mele, ca să nu fie îngrijită de această plecare subită, îĭ daŭ brevetele mele și actul de căsătorie și îĭ zic:

«Eŭ plec, poate să se întêmple ca să facem rĕsboiŭ și mĕ duc să'mĭ fac datoria către țară, căcĭ, înainte de toate, adică: tată, mamă, frate, soră, copiĭ și soție, este țara. Fie-care oștean trebue să-și facă datoria către ea, de veĭ primi știrea că am murit în rĕsboiŭ pentru țară, adresează-te cu aceste acte guvernului, îți va da o pensiune și veĭ crește copiiĭ»; căcĭ aveam și o fetiță de 2 anĭ și jumĕtate.

www.dacoromanica.ro

In această zi, cerul era cu ceață; sufla un vênt de Nord și praful se ridica în valuri. La ora 12 de la cazarma *Țiglina*, sub comanda colonelului *Ipătescu*, acum general, avênd de locotenent-colonel pe *Poenaru*, tot general actualmente, pornim la gară; vagoanele erau gata de plecare, însă numai vagoanele de marfă. Am suit soldații în ele și ne-am suit și noi oficerii cu soldații la un loc, căci vagoane de cl. I și a II-a lipseau cu desăvârșire. Când am plecat din stație și ne-am depărtat puțin, a și intrat în urma noastră avan-garda armatei imperiale *Ruse*, așa că în această zi, pe la toate trecătorile României, adică în partea nordică a țării, au intrat în țara noastră armatele rusești. Am intrat la stația Barboși, acolo ne-am oprit și ne-au pus vagoane pentru oficeri de cl. II-a, ne-am urcat în acele vagoane cu toții, împreună cu colonelul și locot.-colonel am făcut întrebare colonelului că unde mergem? Ne-a răspuns că mergem la București (?) dar de acolo, nici Domnia-sa nu știa ce dispoziție urmează a se lua de către Ministrul de războiu; am călătorit toată noaptea și în ziua de 13 am sosit în București, la ora 12. Am debarcat regimentul din vagoane la gara de Nord, am traversat calea numită pe atunci Podul-Mogoșoaei și acum calea Victoriei, am trecut prin strada Lipscani și ne-am oprit în mahalaua Dobroteasa; a venit autoritatea comunală și polițienească și ne-au împărțit în cuartiere pe la cetățenii din acea mahala.

După ajungerea noastră în București, ne-am dat socoteala că resbelul era declarat între Rusia și Turcia. Dar noi însă nu știam ce rol era să avem în acest războiu!!

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE
www.dacoromanica.ro

A doua zi a început să sosească armată de-a noastră din județele de sus ale țĕreĭ, adică din Moldova, jud. Iași, Roman, Suceava, Bacău, Botoșani, Neamțul, Tutova, Putna, Fălciu și armata rusă avansa mereŭ către Dunăre: de o cam dată a ocupat *Reniĭ* și Galațul și 'și-aŭ stabilit cuartierul general la Ploești.

Iar diviziunea noastră de la Craiova, tot în ziua de 12, ziua intrăreĭ rușilor, ocupă poziționea de la Calafat, în dreptul cetățeĭ *Vidinul*, spre a împiedica pe turcĭ a trece în țară la noĭ. — După ce toată armata din Moldova ne concetrăm în Bucureștĭ, cât este acest oraș de mare dispărea civiliĭ: se părea că acest oraș este numaĭ de militarĭ, atâta de mulțĭ eram. Se luă dispoziționĭ de plecare; eram treĭ diviziĭ. O divizie sub comanda D-luĭ general *Manu*, plecă spre Oltenița, iar noĭ, a doua diviziune, plecăm prin *Călugăreni* spre *Giurgiu*, așa că noĭ, brigada I din divizia III, care se compunea din regimentul No. 8 de linie, regimentul No. 10 *dorobanțĭ Putna* și un batalion de vânătorĭ, comandată această brigadă de D-l colonel *Ipătescu*, iar D-l locotenent-colonel Poenaru conduce regimentul No. 8, regimentul 10 era comandat de colonelul Măldărescu.

Când am eșit din Bucureștĭ, aceste douĕ Diviziĭ, douĕ zile ne-am oprit la satul Jilava și Măgurelile Oteteleșanu. Inainte de a înainta spre *Dunăre*, ne-a făcut Măria Sa Domnitorul Carol I, pe câmpia de la Măgurelele, 14 kilometri de Bucureștĭ, o inspecție amĕnunțită spre a se încredința în persoană, dacă din cele necesare unuĭ soldat gata de campanie nu-ĭ lipsește ceva, și încredințându-se de ținută,

www.dacoromanica.ro

armament, îmbrăcăminte, încălțăminte, cartușe de ajuns, a rămas mulțumit, căci nu ne lipsea nimica, și-au luat rămas bun, zicându-ne: «La revedere în curând!» și noi a doua zi am înaintat la Dunăre și am luat pozițione la satul Stănești, aproape de Giurgiu și în dreptul *Rusciuculuĭ*, adică brigada I din divizia III ocuparăm această poziție.

Îndată ce ne-am instalat în acest sat, am început a face recunoaștere la Dunăre, stabilind *avan-posturĭ*, patrule, și făcând esplorărĭ în diferite direcțiunĭ. Atunci s'a dat ordin a se ascuți vêrful de la *baionetele* armelor, și tesacele de la *sergenții*, căci atuncea fie-care sergent și caporal avea *tesac*, asemenea tobosariĭ și musicanțiĭ, și săbiele de la cavalerie și ale oficerilor! Atuncea am zis! *Doamne ajută!* Și am început a striga: *Ura!* — de clocotea satul și valea spre Dunăre, căci satul acesta era situat pe o colină. Ascuțirea acestor arme s'a făcut la o mare tocilă, care era la o moară de foc la marginea acelui sat.

Am stat până la 15 Maiŭ în satul *Stăneștĭ*, când am primit ordin de plecare. Armata rusă ajunsese cu ocupațiunea malului Dunăreĭ până în dreptul Rusciuculuĭ. In ziua de 16 Maiŭ, am plecat, am venit la stația Frățeștĭ, ne-am îmbarcat întreaga brigadă în tren, și am trecut pe lângă Bucureștĭ, luând drumul spre *Piteștĭ*. Armata noastră trebuia să ocupe pozițiile de peste Olt. Când am ajuns la *Slatina*, era ora 10 noaptea. Șeful stațiuneĭ a vestit pe comandantul de brigadă că nu putem continua drumul din causă că venise Oltul mare și inundase terasamentul dincoace de pod; adaose că trecerea nu prezenta siguranță, că lucrau 4 batalioane de *ruși* noap-

www.dacoromanica.ro

tea cu facle pentru restabilirea terasamentului; căci la Slatina la platoul de lângă gară era o divizie rusească ca corp de observație.

Comandantul de Brigadă, văzând că este imposibil a urma drumul până în ziuă, a dat ordin ca oficerii să ne dăm jos din vagoane și să intrăm în saloanele gării. Ne-am dat jos și ne era foame; am intrat în restaurație cu toții, când acolo am găsit pe ofiicerii diviziunei ruse. Când ne-au văzut că intrăm s'au ridicat de pe scaune și ne-au cedat locurile la masă. Le-am mulțumit, am schimbat cărțile de visită unii cu alții și am fraternizat ca niște camarazi de arme; am conversat împreună până s'a făcut ziuă.

La ora $8^1/_2$, vine șeful stației și anunță că terașamentul e gata și putem urma călătoria; ne-am luat rămas bun de la oficerii ruși, ne-am suit în vagoane și am plecat. La stația Piatra ne-am dat jos cu toată trupa, și am intrat în sat, în cuartir, pe la casele locuitorilor și am stat în acest sat 17 zile. Apoi am primit ordin de plecare la Craiova; de aci însă nu am mai plecat cu trenul, ci pe jos, și am făcut până la Craiova două zile.

In Craiova, capitala Olteniei, nu am stat de cât 6 zile, am plecat cu destinație la satul Băilești din jud. Dolj, un sat mare de 2000 locuitori. Am stat vre-o 10 zile și ne-am întors în satul *Moțăței*, unde se concentra toată diviziunea III-a, sub comanda colonelului *Gheorghe Anghelescu*, acum general, având statul-major al acestei diviziuni în comuna *Băileşti*.

In acest interval armata rusă trecuse Dunărea pe la Galați și *Petroşani* din județul Teleorman, dar cu mari greutăți.

www.dacoromanica.ro

Armata noastră ocupă malul de la Calafat și până la gura Oltului. La 15 Iunie, Măria Sa Domnitorul Carol I singur a îndreptat tunul românesc și a trimes inimicului nostru secular un *obuz* în cetatea Vidinului, aprinzând un edificiu în acea cetate. Atunci din pepturile tuturor voinicilor tunari, curcani, infanterist de linie și cavalerist, au isbucnit un formidabil *ura!* Să Trăiască Măria Ta și înainte cu Dumnezeu, cu curagiul și devotamentul nostru, și vom birui! Alăturea cu toții și în fruntea noastră, cu Măria Ta ne vom întoarce învingători, redând națiunei noastre, gloria strămună, Măriei Tale coroana de oțel, și țărei independența, pe care vom înscrie-o cu sângele noastru în granitul Balcanilor, trecând mai curând Dunărea!

Am stat în această comună până la 25 Iunie, când am primit ordin să mergem brigada I din divizia III-a la Islaz, în jud. Teleorman, așa că ne-am și pus în marș. Am traversat județele Dolj și Romanați și am ajuns la Islaz, am stat vre-o 6 zile, și iar am primit ordin a ne înapoia și duce la comuna *Rastu* din jud. Dolj, care comună vine pe malul Dunării, în dreptul orașului turcesc Lom-Palanca. Când am sosit în această comună am găsit două baterii de artilerie și două escadroane de cavalerie, căci pe la acest punct începuse a încerca *basabuzucii* turci să treacă hoțește ca să fure vitele locuitorilor români. Cum a sosit armata noastră, am postat *avan-posturi* pe malul Dunării și am împedecat toate invaziunile acelor *basabuzuci*, și locuitorilor nu li se mai făcea nici o stricăciune.

Tot în această lună Iunie, într'o zi de Vi-

www.dacoromanica.ro

nerĭ, în zorĭ de ziuă, aşezasem o baterie de artilerie şi am început a bombarda *Lom-Palanca*; armata turcă, care era d'asupra oraşuluĭ pe o colină de pe niştе vĭi, când primi obuzele, să fi mai vĕzut cum fugea cu corturile pe cap, şi noĭ ne prăpădeam de rîs. S'a bombardat vre-un ceas. Turcĭĭ nu aveaŭ de cât vre-o douĕ tunurĭ şi aŭ rĕspuns şi eĭ de vre-o câte-va orĭ. La această bombardare asista şi Domnul *General Radovicĭ*. Peste câte-va zile după această bombardare, am plecat, rĕmâind numaĭ cavaleria, iar noĭ, dimpreună cu artileria, am venit la Corabia, tot pe malul Dunărĭĭ în jud. Romanaţi. Toate aceste schimbărĭ, de la o localitate la alta, eraŭ marşurĭ strategice, şi din schimbările de focurĭ ce avusesem până aicĭ cu Turcĭĭ, eĭ dincolo de Dunăre şi noĭ dincoace, ne deprinsesem aşa cu fluerile gloanţelor şi vâjiitul obuzurilor, în cât ardeam de dorinţa de a trece Dunărea maĭ curênd să-ĭ putem vedea de aproape şi să dăm pept cu eĭ.

Când am ajuns la Corabia, am găsit un lagăr formidabil, se concentrase toată diviziunea noastră a III-a: 6 bateriĭ de artilerie şi 4 regimente de cavalerie, se formase etapul de aprovizionare şi corpul intendenţiĭ. Vedem preparaţiunĭ de trecerea Dunărĭĭ, dar nu ştiam când! Era aicea într'o văioagă a Dunărĭĭ un şlep încărcat cu porumb, pe care îl spărsese obuzile turceştĭ şi porumbul din el, era vărsat tot în apă. Îţĭ era jale să vezĭ o pagubă aşa de mare. Am stat în acest lagăr 8 zile; s'a dat ordin a ne retrage prin sate. Toată armata care eram la *Corabia*, brigada I-a din această divizie, am ocupat satul *Celeĭ* care este la 6 kilometri distanţă de Corabia.

www.dacoromanica.ro

In intervalul acestuĭ timp, divizia IV-a de Iași avansase în dreptul cetățiĭ Nicopol și când Rușiĭ aŭ atacat acea cetate, la gura Oltuluĭ, eraŭ douĕ bateriĭ de ale noastre, una comandată de căpitanul *Șomănescu*, și una de un căpitan al căruia nume nu-'mĭ aduc aminte. Ambele bateriĭ trăgeaŭ obuze cu multă precisiune în poarta cetățiĭ, în cât era imposibil turcilor să poată face eșirea în acest timp. Cetatea a căzut în mâna rușilor, și după căderea cetățiĭ a trecut diviziunea noastră, a IV-a, Dunărea pe la Nicopole.

Peste Dunăre

Rușiĭ instalaseră podul peste Dunăre după căderea cetățiĭ; trecerea divizieĭ a IV-a s'a făcut cu multă solemnitate și un serviciŭ religios s'a oficiat chiar de Mitropolitul țĕreĭ pentru isbânda armateĭ noastre.

Armata turcească, care ocupa cetatea, s'a retras la *Plevna*, trecênd rĭul Lomul, o brigadă din divizia a IV-a a rĕmas în *Nicopol* și o altă brigadă a avansat pe malul Dunăriĭ, luând diferite poziții; iar o brigadă din armata Rusă, sub comanda generaluluĭ *Crugner* a plecat la Plevna în urmărirea armateĭ turcești, ajungênd'o la Plevna. Turciĭ își luase poziție în cât această brigadă rusă fu respinsă și silită a se retrage cu marĭ perderĭ.

Vĕzênd Turciĭ că cetatea Nicopol a căzut, aŭ întărit Plevna, punct însemnat strategic, ca să poată ține piept a nu trece rușiĭ peste Balcanĭ, și în acest scop aŭ fortificat toate pozițiile dominante în jurul eĭ cu *redute*, în cât făcuse un al douilea *Gibraltar*. Veni în acest timp și armata din cetatea Vidinuluĭ

www.dacoromanica.ro

sub comanda lui *Osman-Paşa*. Acesta luă comanda armatei turceşti care se găsea şi în Plevna şi cu care mai venise. Auzind de cele ce se petreceaŭ în josul Dunărei şi că o divizie de ale noastre trecuse Dunărea, noi ardeam de dorinţă, şi rugam pe Dumnezeŭ să grăbească momentul ca să trecem şi noi cât mai curênd, să dăm piept cu inamicul. Tot întrebam mereŭ pe şefii superiori, când avem să trecem, şi răspunsul ne era că nu se ştie; dar vedeam că necontenit trecea spre *Corabia* pontoane şi lemnărie de construcţie, soldaţi de marină, de ai noştri, pontonieri, oficeri de geniŭ, aşa că se făcea preparaţiuni de trecere, dar nu ştiam când vom trece. In ziua de 12 August 1877, era o zi senină şi o căldură tropicală, stam în satul *Celei* prin cuartire; pe la orele 2 p. m. s'a dat alarma, am eşit la un moment toată brigada 1 din Divizia III-a pe piaţa de arme. Sosesţe comandantul diviziei, D. colonel Anghelescu Gheorghe şi în faţa acestei brigăzi ne-aŭ citit un manifest care sigur că era primit de la marele cuartir general, în termenii următori: «Relaţiunile noastre cu sublima Poartă sunt întrerupte şi puterile Europene nu ne mai daŭ nici un sprijin. prin urmare Corpurile Legiuitoare ale ţării aŭ hotărît ca *prin forţele armatei noastre să ne apărăm ţara şi independenţa ei.*» La aceste cuvinte am strigat cu toţi: «*Ura!* trăească naţiunea Română, trăească Corpurile Legiuitoare, trăească Domnitorul Carol I, comandantul suprem al armatei noastre, şi isbândă bună să ne dea Dumnezeŭ.» După aceasta ne-am pus în marş spre *Corabia* şi pe la orele 4 am ajuns şi am bivoacat pe un platoŭ; pe la orele 6, Batalionul I din

www.dacoromanica.ro

Regimentul 8, sub comanda căpitanului *Valter Mărăcineanu* (căci comandantul titular al acestui batalion *major Macedonschi Alexandru*, era bolnav și rămase încă de mult într'un spital), și Valter ca mai vechiŭ căpitan în acest batalion, avea dreptul a lua comanda în lipsa maioruluĭ. Eŭ comandam compania II-a din acest batalion. Primim ordin să aprovizionăm pentru soldați hrana pe 4 zile luând de la intendența care era plasată tot aicĭ în *Corabia*, alimente uscate, adică carne conservată, brânză și pesmeți, căci îndată ce va înopta trebuia să trecem Dunărea ca avangardă, dimpreună cu douĕ tunurĭ și un escadron de cavalerie, așa că am făcut toate preparațiunile și stam gata așteptând să înopteze și să trecem Dunărea.

La nouĕ ore noaptea timpul era lin și luna plină apărea grandioasă pe orizont. Ne coborâm la malul Dunărĭĭ întregul batalion, acolo găsim pontoane montate și cu soldați de marină, pentru a le conduce, plus formate portițe pe 4 pontoane și cu grilaj împrejur destinate pentru cele douĕ piese de artilerie și un escadron de cavalerie. Imbarcăm soldațiĭ în pontoane și după ce era totul gata am început a pluti în susul apeĭ până în dreptul rîuluĭ *Ischer* care se varsă în Dunăre, fiind mascat drumul nostru de un Ostrov. Ajungênd în mijlocul Dunărĭĭ s'aŭ lăsat pontoanele în scursul apeĭ, așa că am sosit la țĕrm în dreptul satuluĭ *Ghighi*. După ce aŭ ajuns toate pontoanele s'aŭ pogorât soldațiĭ, s'a format batalionul în coloană de companie; asemenea a ajuns *cavaleria* și *artileria*; și am avansat cu multă precauțiune în spre

www.dacoromanica.ro

rîul *Ischer* pe care l'am trecut și am ocupat în acea noapte satul *Beșliĭ*.

Toată noaptea aceasta s'a făcut trecerea a totaleĭ brigăzĭ.

Nu'șĭ poate cine-va închipui câtă emoțiune m'a coprins când m'am vĕzut în țara inamică și ce gol lasă în suflet ideia că nu maĭ calcĭ pe pămêntul țĕreĭ tale.

In ziua de 13 August ne-am întors în satul *Ghighi*, rĕmâind în *Beșliĭ* acele 2 piese de artilerie și cavalerie. Intorcêndu-ne am găsit în acest sat și restul brigăzĭĭ, și o baterie de artilerie comandată de căpitanul *Stoica*. Am stat în bivoac în această zi în cimitirul uneĭ bisericĭ, care era situată la marginea satuluĭ despre rîul *Ischer* ca să putem vedea până la *Beșliĭ* pe valea care se întindea până acolo, precum și colinele. S'a instalat un batalion în *avan-posturĭ*, pe colina care era în spatele satuluĭ, sprijinindu-se flancul stâng al linieĭ de *avan-posturĭ* până la rîul *Ischer*, căcĭ era un debușeŭ care se lega cu drumurile care duceaŭ la Plevna.

Pe aicĭ trecuse Osman-Pașa când venise cu trupele sale de la cetatea Vidinuluĭ și intrase în Plevna.

In ziua de 15 August 1877 confesorul Regimentuluĭ meŭ, părintele Ioachim Voluntas, ne-a ținut următoarea frumoasă cuvêntare :

«Tot cela ce îșĭ va ține viața sa o va perde, iară cel ce o va perde o va afla pre ea în viața vecĭnică. Zice Sf. Scriptură. Ioan C. 12 st. 25.

«*Iubiților !*

«Această Dumnezeiască morală dată omuluĭ privește foarte mult asupra punctuluĭ la care

www.dacoromanica.ro

Domniile-Voastre, și noĭ cu toțĭ suntem concentrațĭ, pentru a pleca cu toțiĭ asupra faptelor ce se cer îndeplinite, din partea noastră a fie-căruia, pentru câștigarea unuĭ viitor patriotic Românesc, liber și independent; dar înainte de aceasta se cere luptă și osteneală, și atuncea și Dumnezeŭ de sus ne va ajuta; după cum se vede din îndrăsnirea Sfîntuluĭ Apostol Petru când aŭ vrut să imiteze pe învățătorul sĕŭ pentru a merge și el pe suprafața măriĭ cu picioarele neudate; și atuncĭ i s'aŭ spus: că fără credință și osteneală nu va reuși la aceasta; și Apostolul luĭ Hristos, Petru, nu s'a descurajat întru atîta în cât să nu urmeze pe mântuitorul lumiĭ, tocmaĭ ast-fel și Domniile-Voastre trebuește să nu vĕ descurajațĭ de acest mic naufragiŭ, care aŭ supt dintre Domniile-Voastre aceste treĭ mlădițe, carĭ dacă se pun în țărîna acestuĭ Sfînt cimitir la această Sfîntă biserică a comuneĭ Ghighiŭ, care altă dată a fost unul dintre cele maĭ însemnate orașe ale Bulgarieĭ, care de astă-zĭ înainte va începe iarăși a crește având la rădăcina sa apa cea limpede și dulce îndulcită prin silința ce arĕtațĭ la îndeplinirea datoriilor militare a cărora fruct l'ațĭ implântat la picioarele acestuĭ Sfînt altar prin aceste treĭ mlădițe carĭ vor înverzi de astă-zĭ înainte (ziua de 15 August 1877) gloria și ridicarea bisericeĭ bulgare, precum și un strălucit viitor a națiuneĭ noastre române; fiind-că Domniile-Voastre acum v'ațĭ desbrăcat de toată necredința și v'ațĭ îmbrăcat cu toțĭ în haine albe a adevĕrateĭ credințe creștine în omnipotența divină, de care trebuește a vĕ apropia foarte mult prin credință acum maĭ mult de cât orĭ și când

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE
www.dacoromanica.ro

pentru că aŭ venit timpul acuma să vadă și țara dacă cu toțiĭ suntem devotațĭ pentru patrie și religie, și nu în alt mod de cât după modul cum ne învață Sfînta Scriptură zicêndu-ne ast-fel: Că de se luptă cine-va pentru patrie și religie, trebue să se lupte după mĕsura puterei ce o are dată de Dumnezeŭ, căci după modul acesta se pot câștiga și victoriile și onorurile după cum să dovedește aceasta din faptele strămbunilor noștri, pe care fapte le poate vedea cine-va când vrea ca să știe ce este Românul, nu are alta de făcut de cât să deschidă Istoria Românilor, unde citind va cunoaște faptele victorioase a virtuoșilor soldațĭ românĭ din timpurile trecute, a cărora fapte și datorĭ îndeplinite către țară și religie este bunul resultat a forțelor în care noĭ astă-zĭ ne găsim în fața inimicilor noștri, adunațĭ pentru unul și acelașĭ principiŭ, adică principiul independenței noastre naționale și religioase, după exemplul strămbunilor precum a luĭ Ștefan-cel Mare care așa ne-aŭ învĕțat că pentru libertatea noastră națională și religioasă să ne luptăm până la moarte, și să nu preferim o zi maĭ mult a trăi fără aceste doué lucrurĭ adică: fără țară și religie pe care Ștefan și Mihaĭ le aŭ apĕrat numaĭ cu credință și speranța la Dumnezeŭ, în cât aŭ făcut minunĭ cu micele lor armate, în contra invasiunilor nenumĕrate ce se făcea asupra noastră din partea popoarelor asiatice cu scop de a ne contopi cu desĕvîrșire. Insă prin credința în Dumnezeŭ strămbuniĭ noștri aŭ câștigat curaj cu toțiĭ de la mic până la mare, punênd în fugă acele invasiunĭ asiatice curățind țara de inimicĭ, și făcênd un viitor maĭ fericit nu numaĭ pentru dênșiĭ,

www.dacoromanica.ro

dar și pentru urmașii lor, care suntem noi cu toții, și cărora ne-aŭ venit și nouĕ rêndul să fim cercați dacă merităm ceva mai mult să purtăm numele strămoșilor noștri, saŭ nu să se vadă; căci omul nu se naște pe lume de cât numaĭ pentru datoriĭ, pe care le are de îndeplinit către: părinți, frați, surorĭ precum și către fie-care om din lume, dar cele întâĭ sunt datoriile ce are omul către țara sa unde se naște și către Dumnezeŭ care ne aŭ făcut precum cu toțiĭ știți aceasta, fiind-că nu se găsește între Domniile-Voastre nicĭ un soldat care să zică că nu are nicĭ o datorie de îndeplinit, apoĭ dacă avem datoriĭ de îndeplinit, atuncĭ trebue prin credința noastră către Dumnezeŭ să știm că vom dobândi putere de sus de la Dumnezeŭ pentru îndeplinirea sacrelor datoriĭ ce ne prestaŭ înaintea noastră.

«Eŭ unul cred că bunul Dumnezeŭ nu va cere maĭ mult, de cât numaĭ atâta cât poate fiecare din Domniile-Voastre: a se lupta apĕrându-șĭ patria în contra inimicilor noștri seculariĭ și atuncĭ neajunsurile ni le va îndeplini Dumnezeŭ cu a tot puternicia sa; ferindu-ne foarte mult a nu fi pedepsiți ca sluga din Evangelie care vĕzênd greutatea datoriilor sale de îndeplinit față de asprimea stăpânuluĭ sĕŭ, s'a ascuns în pământ și s'a făcut nelucrător, atrăgêndu-șĭ pentru aceasta pedeapsa de moarte din partea stăpânuluĭ sĕŭ; pentru aceasta inspiratul de Dumnezeŭ Ioan în epistolia sa generală (cap. 2 st. 16) zice puind pe om maĭ presus de lume și arĕtând că totul ce este în lume precum: pofta trupuluĭ, pofta ochiuluĭ, trufia vieței, nu sunt de la părintele ceresc ci sunt din lume, și în adevĕr că alta

www.dacoromanica.ro

este lumea, și alta este națiunea ce crede în Dumnezeŭ: Lumea tot-d'auna să silește să facă pe om material, pentru a'l pune pe urmă în curentul speculator a folosinței, a voinței geniuluĭ omenesc natural; smulgênd până și independența individuală a omuluĭ; iar națiunea specială în paza tradițiunilor morale și a obiceiurilor strămoșești devine înaintea lumiĭ puternică precum diamantul în contra sticleĭ, ast-fel focul credinței noastre către Dumnezeŭ fiiind ca diamantul, Dumnezeŭ părintele nostru cel ceresc va căuta, a ne conduce pe altă cale maĭ presus de lume, care după cum ne spune Sfînta Scriptură, pe lume o numește trufia vieței, după cum vedem că Turcii nu representa nimica pe lume, de cât numaĭ pe adevĕrata trufie a vieței, și dar noĭ ca o națiune care se păzește a nu deveni înnaintea lumiĭ trufia vieței lumești, ne-am putut numi în trecut și zidul legiĭ Dumnezeești, și legea Dumnezeească este însăși prezența luĭ Dumnezeŭ pe pămênt, înaintea noastră, după modul spiritului; iar după modul fizic Dumnezeŭ stă îmbrăcat înaintea noastră cu lumina ca cu o haină, după cum ne spune proorocul David psl. 104, sth. 2, și de care lumină daca ne am lipsi, am umbla întru întuneric neștiind încotro să maĭ apucăm. Dară ca fiĭ de Romînĭ, ca fiĭ a naturei noastre Române care în toate împrejurările grele aŭ știut a să purta după spiritul legiĭ Dumnezeești care nicĭ odată nu ne-aŭ dat de sminteală, precum nicĭ nu ne va da păsind dar înainte cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ vom implânta Sfânta Cruce în locul Semi-luneĭ. Și aceasta cât maĭ curând pentru că Dumnezeŭ nu să uită la suma cea mare a solda-

www.dacoromanica.ro

ţilor, ci la unirea, bărbăţia, înţelepciunea şi buna armonie, cu care este legat soldatul de datoriile sale, în timpul intrarmăriĭ sale pentru patrie şi religie în contra inimicului comun, înaintea căruia dacă am eşit, şi pentru ca forţele noastre să nu slăbească nicĭ de cum, soldatul trebue a se iubi unul pe altul, şi a se ajuta unul pe altul, în cât durerea saŭ rana unuia din domniile-voastre să fie simţită ca durere şi rană a noastră a fie-căruia din noĭ, după cum şi sfânta noastră biserică o simte aceasta, rugându-se luĭ Dumnezeŭ pentru noĭ toţĭ, pentru a ne întoarce în patrie cu bine avênd câştigat înaintea noastră scopul de mult dorit de patrie; care se sileşte din toate puterile sale, pentru a ne da toate cele de trebuinţă, şi a nu fi lipsiţĭ de nimica, după cum ne este cunoscută aceasta din toate istoriile lumiĭ; că fie-care naţiune de pe faţa pământuluĭ, nu'şĭ poate găsi interesul şi fericirea sa naţională, de cât numaĭ în patria sa, unde este mărginită după naţiune şi forţele sale morale, aceasta o cunoaşte ţara şi trebue a o cunoaşte şi noĭ, căcĭ aceasta este legătura cu care se simte legat tot omul de patrie de la naşterea luĭ, unde pe lume fără religie şi patrie nu poate trăi.

«Şi pentru ca fie-care individ în naţiune şi patria sa să'şĭ găsească interesul şi binele traiŭ, ţara ne-aŭ împărţit în maĭ multe funcţiunĭ, aşa în cât unul pentru o treabă, altul pentru alta, şi prin aceasta se vede că oamenii nu pot trăi între dênşiĭ fără un interes reciproc, care'ĭ trage la unire şi iubire unul către altul, căcĭ unirea şi iubirea este legea interioară în inimă şi în sentimentele fie-căruia din noĭ; care nimenea nu poate să o

www.dacoromanica.ro

calce și ea comandă peste tot Românul de la domn și până la cel din urmă soldat.

«După cum singuri vedeți urmându-se aceasta, prin supunerea noastră către șefii de corp, către comandanții de companii, și la toate gradele, și prin cea de aproape privighere a lor către noi la tactul și marșul ce trebue să aveți urmărind pe inimic, și prin supunerea voastră la îndeplinirea tuturor ordinelor ce vi se dau pentru a le îndeplini, se formează puterea cu care biruiți pe inimicii țării; cari toate acestea nu pot fi pentru alt scop, de cât numai pentru singurul nostru interes național; pe care națiunea noastră Românească urmărește a'l câștiga, prin devotamentul nostru către ea. Pentru care patria este una și nedespărțită de noi, asemenea și noi să nu avem de cât una și nedespărțită voință din toată inima pentru apărarea scumpei noastre patrii; pentru singurul nostru interes de independența și libertatea noastră națională. Cunoscênd și aceasta ca precum este un singur Dumnezeu, asemenea este un singur început obștesc al omului, și precum este un singur început, asemenea este un singur lucru, și un singur sînge, un singur interes, o singură trebuință împrumutătoare și un singur sfîrșit, la care suntem puși a lua de model învățătura Sfintei Scripturi, care ne spune zicêndu-ne: că de își va ținea cine-va viața sa o va pierde, iar dacă o va pierde o va afla pre ea. Intocmai ca cum ne-ar zice: că tot acela care se teme de inimicul său este bătut și pierdut mai mult de sine. Iar acela care nu se teme de inimicul său, ci intră în luptă cu dênsul nu numai că rămâne biruitor, dar rămâne și nemuritor atât înaintea țării,

www.dacoromanica.ro

pe cât și înaintea lui Dumnezeŭ, care recompensează pe omul ce se luptă pentru dreptul sĕŭ național cu viața nemuritoare și cu atâta mai mult atunci când cine-va se va lupta cu însăși sacrificiul vieței sale, de care sacrificiŭ învrednicindu-ne, vom deveni curați ca zăpada înaintea lui Dumnezeŭ care ne va socoti ca pe niște adevĕrați îngeri apărători ai scumpei sale țĕri România, în care numele sĕŭ Dumnezeesc se glorifică de adevĕratul făcĕtor al cerului și al pământului; silindu-ne dar a ajunge la acest sfîrșit, este a reînoi alianța noastră cu nemuritorul, cu veșnicul D-zeŭ, care va face din națiunea noastră românească, o națiune care să fie nemuritoare de pe fața acestui glob pământesc, a căruia primul fruct ce trebue să producă este acela al credinței și cunoștinței de Dumnezeŭ, căci Dumnezeescul raport de putere, înțelepciune și bunătate către noi să arată în toate punctele de privire, la care raport Dumnezeesc corespunzând credința noastră, prin faptele unirei și a iubirei de adevĕrați camarazi, sprijiniți pe voința lui Dumnezeŭ arătată în Sfînta Scriptură, vom face ca raportul nostru către Dumnezeŭ să fie primit cel dintâi din toate raporturile omenești, câștigând prin aceasta ajutorul de sus al omnipatenții divine în contra tuturor inimicilor țĕrii noastre românești, și atuncea vom înțelege aceea-ce ne-a spus Domnul nostru Isus Cristos că tot acela care își va ține viața o va pierde; iar acela care nu o va ține-o va afla-o în viața nemuritoare, a împărăției lui Dumnezeŭ, unde omul este chemat a merge pentru a moșteni viața eternă, care se câștigă prin fapte mari patriotice, umane și religioase alese prin conbatĕrea și înlăturarea din toate

www.dacoromanica.ro

puterile noastre, pe acele cărări cari nu sunt favorabile de mers pentru îndeplinirea datoriilor militare pe care sunt toți chemați de țară pentru a le îndeplini cu bun succes, prin ajutorul lui Dumnezeŭ, și devotamentul Domniilor-voastre care este pentru țară și religie; pornind dar înainte pe cărarea faptelor mari, naționale și religioase fiind Dumnezeŭ cu noi vom reuși fiind urmași prin credința și fapta lui Ștefan și Mihai. *Amin.*

«**Ioachim Voluntas**
«Confesorul garnisoanei Galați».

Am ocupat aceste posițiuni până în ziua de 16 August, când ne-am pus în marș toată brigada. Era o căldură tropicală, am apucat la dreapta lăsând cursul Dunării, am trecut prin un sat în care era vre-o câte-va case, care încă tot fumegaŭ, am trecut rîul *Vidu* și seara pe când apunea soarele am ajuns la satul *Creta* care era situat lângă *Vidu* pe o pantă, am suit artileria pe creasta colinii d'asupra satului și un batalion în *avan-posturi*. In satul acesta jumătate din case eraŭ turcești, dar eraŭ nelocuite căci turcii le părăsise și fugise, iar cea-l'altă jumătate din sat, eraŭ Bulgari, care nu părăsise casele. Am stat o zi pe aceste posițiuni.

Seara când am ajuns în acest sat, după un marș de 60 kilometri, soldații jucaŭ, cântaŭ, parcă nu mersese de loc în ziua aceia; spuneaŭ anecdote, coceaŭ păpușoi (porumb) își făceaŭ diferite distracții; eraŭ mai voioși ca la nuntă.

In ziua de 17 am plecat, am urcat un deal și pe coasta acelui deal am găsit bivoacat

www.dacoromanica.ro

un regiment de roșiorĭ din divizia IV-a, am coborât în valea Rîbinuluĭ unde curgea un părâiaș cu acelaș nume, pe el eraŭ *morĭ* care măcina grâŭ și porumb. Am odihnit ca o jumătate de oră și am continuat drumul pe vale în jos, pe dreapta și pe stânga, era coline coperite cu porumburĭ și icĭ colea găsim câte un mormênt proaspĕt făcut, căcĭ nu de mult fusese pe această vale bătae între ruși și turcĭ. Pe la orele 4 am ajuns la un sătuc ce se compunea din vre-o câte-va case pustiĭ, am stat și am bivoacat acolo; căcĭ se încrucișaŭ douĕ drumurĭ; nu gătisem încă bivoacul de făcut, când iată că se vede viind din jos niște *flancherĭ* de cazacĭ ruși și *eclerorĭ* și numaĭ de cât începu a trece o brigadă de dragonĭ ruși, comandată de *generalul Lascarev*, 2 baterĭ călărețe și o brigadă de călărași românĭ, comandată de *colonelul Răsnovanu*. Aceste douĕ brigăzĭ de cavalerie mergeaŭ să treacă apa *Vidu* și să avanseze în spre *Gorni-Dubnic*, o altă poziție întărită de turcĭ pe șoseaua care mergea de la *Plevna* la *Sofia* pentru ca să poată împedica a maĭ veni armata turcă în *Plevna*.

După ce am terminat *bivoacul* pe la apusul soareluĭ, s'a dat ordin ca batalionul I din regimentul 8 linie, sub comanda căpitanuluĭ *Valter Mărăcineanu* să mergeam în *avan-posturĭ*, și să luăm poziția pe creasta unuĭ deal care se vedea în fața bivoaculuĭ; era o distanță ca douĕ kilometri. In fine am plecat fără însă să avem cunoștință de localitate, ca într'o țară necunoscută de noĭ.

Când am ajuns înoptase și începuse a sufla un vênt de Nord; peste tot cerul se formase niște norĭ groșĭ, în cât era un întuneric în-

www.dacoromanica.ro

fernal; ne pomenim în fața noastră cu o pădure, ne oprim, căpitanul Valter se consultă cu noi căpitanii batalionului și hotărâm împreună ca *avan-posturile*, să le instalăm la marginea pădurei, adică trei companii în dreapta și în stânga; și o companie ca susținere la mijlocul liniei, și să stăm gata pentru ori-ce atac nopturn din partea înamicului, iar după ce se va face ziuă, să facem recunoaștere dincolo de pădure, să ne putem da bine socoteala de poziția locului.

Pe dibuite, căci era întuneric, instalăm *avan-posturile* pe o întindere de 500 metri în dreapta și în stânga; în dreapta noastră era un coborâș, și când ajungeai în vale, am dat de o fântână și de un drum, aci am postat o gardă mare. Compania II-a care o comandam eu, am rămas cu ea, ca susținere, formasem compania în coloană de semiplutoane, stam cu Valter și discutam situația în care ne aflam; vêntul sufla mereu și întunericul era acelaș!...

Pe la orele 10 noaptea se aud focuri de puscî la dreapta noastră, încep a trage focuri și *avant-posturile* noastre pe toată linia, atuncea căpitanul Valter, încălică ia 24 de oameni din compania mea și pornesce în spre partea dreaptă de unde începuse focurile, ca să vază ce e! s'aŭ dus până la garda mare care era în vale, și întrebând pe șeful gardei, n'a putut afla nimic; atunci trimite pe un sergent cu 6 soldați tot înainte pe un drum care urca pe lângă niște porumb, mergênd sergentul pe acel drum, găsește o gardă de călărași de ai noștri din a IV-a divizie, ia un soldat de la acea gardă să-l conducă la oficerul comandant al liniei de călărași care se prelun-

www.dacoromanica.ro

geşte până la nişte vii, ajunge sergentul la oficer, îl întreabă că ce este? Spuindu-i tot d'odată că batalionul nostru este la flancul stâng al linieĭ lor.

Oficerul de călăraşi, spune sergentuluĭ că o patrulă de cavalerie turcească vroea să pătrundă linia şi văzênd focurile violente ale noastre s'aŭ retras, sergentul s'a înapoiat cu acest răspuns la *Valter*, în care timp focurile încetase, nu a trecut mult timp şi Valter a sosit iarăşi la compania de susţinere şi ne-a comunicat.

Nimic maĭ plin de emoţiunĭ nu este de cât atacurile nopturne, să vezĭ sute de focurĭ din puştĭ licărind în întunericul nopţiĭ, dar pe cât este de emoţionat lucru, pe atâta este şi frumos de văzut.

Pe la orele 2 iarăşi aŭ început focurile tot din partea dreaptă, şi aŭ ţinut vr'o 10 minute, patrula inamică a maĭ făcut o aşa încercare şi de astă-dată a fost respinsă; şi aşa tot ne-aŭ hărţuit toată noaptea până la ziuă.

In zorĭ de ziuă *Valter*, a făcut recunoaşterea pădurii care era pe o coastă a colineĭ şi pe o întindere de 500 metri şi adâncimea eĭ ca 200 metri, după ce se termina *pădurea* se făcea o vale frumoasă şi un loc plan şi icĭ colea cîte un arbore mare stufos. Aci eraŭ postate *avan-posturĭ* turceştĭ şi observam cu binoclurile un bivoac inamic cam de un regiment, în depărtare cam de 800 metri pe acea vale departe de Plevna.

După terminarea acesteĭ recunoaşterĭ, imediate căpitanul *Valter* a comunicat poziţia şi întêmplările din noaptea ce trecuse, comandantuluĭ de brigadă.

Pe la orele 10 a venit un batalion de do-

www.dacoromanica.ro

robanți, din altă divizie și ne-a schimbat, și noi ne-am înapoiat la brigadă, am rămas toată brigada până a doua zi, tot în bivoacul de pe valea Ribinului.

In ziua de 19 August, am plecat întreaga brigadă la satul *Verbița*, treceam pe lângă sat și avansam pe creasta unei coline ne oprim să facem bivoacul, orele erau 12½. Dar pe când soldații desfăceau corturile după răniți ne pomenim cu un obuz din reduta Griviția care era situată pe a doua colină, distanță de 1,540 metri, fluieră pe d'asupra noastră și eclatează foarte departe de noi.

Vĕzênd că-i treaba așa, nu s'au mai desfăcut corturile și ne-am retras în vale după pantă, ca să nu rîză turcii de noi, cum rîdeam noi de ei când bombardasem Lom-Palanca și când fugeau cu corturile în cap! Ne-am urcat pe a doua pantă în partea opusă și am format *bivoacul*, aicî eram mascați de un deal și nu mai eram expuși fără folos focului de artilerie al turcilor.

A început a veni artileria noastră, s'au așezat în baterii pe creasta prelungită a satului *Verbița*, instalându-se și cuartirul general în acest sat. Bateriile erau așezate până aproape de rîul *Vid*, și formam armata de Vest.

Marele cuartir general, imperatorul Rusiei Alexandru al II-lea, marele duce Nicolae, fratele imperatorului și Domnitorul Carol I, cu staturile lor majoare, se instalase la *Parodin* și șeful ambelor armate de operațiune în jurul Plevnei fu ales Domnitorul nostru Carol I, ca bun ostaș, om înțelept și cu noroc.

După ce s'a terminat așezarea tutulor bateriilor noastre, intrau câte o companie de fie-care baterie, ca susținere, postând înaintea

www.dacoromanica.ro

fie-căreĭ bateriĭ câte un pluton desfășurat în *tiraileorĭ* și s'a făcut fie-care soldat câte un mic *parapet* pentru a fi mascat de vederea inamiculuĭ, și al doilea pluton la mijlocul bateriĭ înapoĭ, așa că aŭ început bateriile noastre a trage obuze pe parapetele redutelor inamice. La a III-a tragere s'a regulat tiru, și s'a aflat distanța care era de 1,780 metri până la redutele *Griviția* și *Bucovu*, care vineaŭ în dreptul bateriilor noastre.

Din redute bateriile turcești rĕspundeaŭ dar obuzurilor lor, altele eclataŭ, altele nu! și când le trăgea scurte, când trecea pe d'asupra bateriilor noastre, așa că aveaŭ un tir foarte neregulat, însă bateriile noastre trăgeaŭ foarte precis, ne uitam cu binoclu, fie-care obuz al nostru eclata pe parapetele redutelor lor, și le făcea marĭ stricăciunĭ, în cât noaptea le dregea cu gabioane și sacĭ umpluțĭ cu pămênt; a doua zi iar le sfărâma artileria noastră și într'o zi, dar nu'mĭ aduc aminte data, un tun din bateria pe care o susțineam cu compania mea, a demontat un tun de la o *ambrazură* de pe parapetul reduteĭ *Griviția*, noĭ rîdeam și strigam: bravo! sergentuluĭ ochitor de la tunul No. 2, așa că de la acea *ambrazură* n'aŭ mai rĕspuns ci numaĭ de la 5 ambrazurĭ, rĕspundea dar prost de tot, și nouă ne părea bine și rîdeam cu mare poftă.

In ziua a doua a venit și Măria Sa Domnitorul Carol I, acompaniat de marele Duce Nicolae și oficerĭ de stat-major, românĭ și rușĭ, între care era și D. maior Jaques Lahovari, actualmeate general și fost Ministru de resbel, și aŭ asistat la câteva canonade, care eraŭ bine executate de bateriile noastre. In fie-care zi, regulat, venea Domnitorul nostru și inspecta

www.dacoromanica.ro

pozițiile ce le ocupam. Soldații erau foarte veseli, rîdeau, glumeau și ardeau de nerăbdare a da mai curênd asalturi la redute să putem disloca pe păgâni din ascunzătorile în care se vârâseră ca șoarecii.

In ziua de 24 August, am început să lucrăm fascine din cocenî de porumb, care cocenî îi luam de pe câmp și îi legam bine pe trei locuri cu sîrmă subțire, căci nu găseam nuele ca să putem svîrli în șanțurile redutelor când vom da asaltul; asemenea am făcut și scări din lanțuri care le-am luat de la niște case pustii ale turcilor carî fugise din satul Verbița și am format scări a ne ajuta cu ele la escaladatul redutelor.

Soldații ziceau mereu: «pe aceste scări ne vom sui voioși la voi și vom arăta lumei că românii știu să se lupte ca leii, orî unde și cum se va ascunde inamicul țerii lor», și zicênd așa, lucrau cu foc la *acele scări*.

Atacurile Plevnei

Nerăbdători așteptam ziua hotărâtă pentru a da asaltul la redute; timpul însă începuse a se strica. Se întindea pe colină, în timpul dimineței și al nopței, negura groasă, umedă și rece. Locurile pe acolo erau accidentate, tot văi și tot coline.

In stânga noastră se ridica crestele munților *Balcani*, în dreapta riul *Vidu* și în față aveam redutele *Griviția* și *Bucov*, care căta amenințătoare la noi.

Iată, ce îmi povesti un camarad din regimentul 13 Dorobanți care luase parte la lupta de la 27 August, sub-locotenentul I. Nenițescu:

«Inceputul luptelor de peste Dunăre ale ar-

www.dacoromanica.ro

mateĭ noastre s'a făcut în ziua de 27 August 1877 și regimentul care a primit cel d'âĭntâĭŭ botezul de sânge și de foc a fost: al 13-lea de Dorobanțĭ. In rândurile luĭ am avut onoarea de a primi acest botez și eŭ. Pe la orele 2 ½ saŭ 3 după prânz, ni s'a comandat *înainte*, și noĭ, regimentul al 13-lea de Dorobanțĭ, am păsit înainte și am mers mereŭ. Când am ajuns pe dealul, de unde se zărea Grivița, rândurile noastre începură a se rări de o cumplită ploae de gloanțe și de obuse, dar regimentul meŭ păsea mereŭ. Unde? Ni se comandase: *înainte*. Noaptea am mas pe posițiile cucerite. In ziua de 28 August, fiind rechemațĭ în a doua linie, stam întinșĭ la soare, gustând simțirea vieței, simțirea că trăim, cu o voluptate încă necunoscută nouĕ. Dar simțirea aceasta nu o puteam gusta neîntrerupt. La fie-care câte-va minute cornul cânta *drepțĭ*.... și veneaŭ: ba Don Carlos, ba un atașat a nu maĭ știŭ căreĭ puterĭ și se uitaŭ la noĭ de aproape, să vază de suntem ziditĭ ca ceĭ-l'alțĭ oamenĭ, orĭ de nu suntem cum-va maĭ marĭ, maĭ voinicĭ, maĭ chipeșĭ. Apoĭ veniră camarazĭĭ noștrĭĭ românĭ din celel'alte regimente să ne vază și ne întrebaŭ: «Dar ce Dumnezeŭ ațĭ făcut de se uită domniĭ aceștia cu așa ochĭ la voĭ?»

— «Am mers înainte! — le am răspuns eŭ.

«Bine... vĕ-am vĕzut».

— «Tocmaĭ. Am mers înainte, iar voĭ vĕzêndu-ne ațĭ câștigat încrederea că mâine saŭ poimâine și voĭ vețĭ merge înainte. Atât am făcut noĭ... regimentul nostru.

«Se pare decĭ, că sentimentul din care îșĭ ea obârșia acest fel de a grăi este adevĕrat, că stă în firea omuluĭ și că prin urmare, de

www.dacoromanica.ro

sigur că toată viața nu vom scăpa de a vorbi fie-care de regimentele în care am luptat, ca de ceva care e întrupat în noĭ, saŭ și maĭ bine, ca de ceva în care noĭ suntem întrupațĭ. Ființa acea morală, gruparea aceea numită regiment, când am trăit cu ea, când am trecut prin moarte cu ea, când am împărțit cu ea teama înfrîngereĭ și bucuria victorieĭ, noĭ și ea suntem una. Sunt douĕ soiurĭ de adevĕrurĭ, unul e individual, e maĭ puțin întins și cu rădăcinele în caotica lume a sentimentelor; iar cestă-l'alt e general, maĭ larg, avêndu-șĭ izvoarele în limpedea vedere, în lumea intelectuluĭ.

«Abea plecaseră atașațiĭ din Occident, când cornul comandă iarășĭ: *drepțĭ*. Sărim în picioare. Cine ne maĭ vine? Eată un general rus să ne salute din partea vre-unuĭ Duce saŭ poate din partea rĕposatuluĭ Impĕrat. Așĭ! El trece fără să arunce măcar o privire regimentuluĭ înșirat în linie, ci întreabă de colonelul nostru, care era în pat în cortul sĕŭ, de oare-ce în ziua de 27 August, când 'ĭ se împușcase calul de sub el, în cădere 'ĭ se scrîntise greŭ un picior. Eŭ părăsiĭ frontul și intraiŭ în cortul colonelului nostru, cu puțin în urma generaluluĭ rus și a suiteĭ sale. Generalul salutase prin colonel pe regimentul al 13-lea de Dorobanțĭ «care — zicea el — a fost admirat de toțĭ și chiar de însușĭ M. S. Impĕratul pentru curagiul cu care s'a luptat, pentru agerimea și repeziciunea cu care 'șĭ-a făcut mișcările și pentru liniștea sufletească cu care a stat în foc pe pozițiile cucerite».

«Apoĭ terminând adaose: «Ațĭ mers în lutpă și ațĭ stat în grindina de gloanțe tot cu aceeașĭ marțialitate ca și cum v'ațĭ fi aflat la o

www.dacoromanica.ro

paradă.» Colonel Petrovanu își ridică cu greutate capul și peptul în sus. Fața lui era suptă de durerile trupești, dar în ochi îi licăreau razele unei negrăite bucurii. «Ca comandant... zice el stăpânindu-și durerile — ca comandant al regimentului al 13-lea de Dorobanți... mulțumesc în numele său... pentru lauda meritată ce i se aduce. Eu nu sunt însă... numai comandantul regimentului al 13-lea, ci și colonel în armata română... Permite-mi Escelența voastră, ca colonel român să adaog: cele-l'alte regimente de dorobanți, de linie, de artilerie, de călărași... toate sunt frați cu regimentul al 13 lea de dorobanți și... i se aseamănă ca niște frați... Mâine, poimâine ele vor dovedi aceasta... Încredințați vă rog, pe superiorii armatei ruse... încredințați chiar pe M. S. Monarhul, care a văzut avêntul regimentului al 13-lea, că toată armata română este zidită de Dumnezeu din aceeași stofă resistentă ca și regimentul meu, și pe lângă aceasta Providența 'i-a pus în frunte pe Domnitorul Carol I-iu, șef plin de curaj și înțelept.» Generalul rus salută și eși. Colonelul se lasă încetinel pe perină și o lacrimă de bucurie îi strălucea în gene. Eu mă repezii la patul lui, aveam a 'i spune atât de multe! îi luaiu mâna... și... și nu puteam să scot nici un cuvênt.

«Adevĕrul, nu cel individual, iubite camarad, adevĕrul cel mare sta în răspunsul dat generalului rus de către colonel Petrovanu, acum dus dintre cei vii.

I. Neniţescu».

www.dacoromanica.ro

Bateriile noastre stau în aceste posițiuni bătând în fie-care zi la intervale pe parapetele redutelor.

Se discuta mereŭ de către statul-major și se combina cum să se dea atacul general pe toată linia, începênd de la muntele *Verde* până la *Vid*. In fine combinațiunea căutată se găsi și se luă hotărârea de a se da atacul general pentru ziua de 30 August.

Divisiunea IV-a forma o coloană de foc ast-fel:

Batalionul II-lea de vênătorĭ, comandat de maiorul Candiano-Popescu,

Batalionul I dorobanți din regimentul 16,

Batalionul I din regimentul 5 de linie, comandat de maiorul Leonida Iarca, și

Batalionul I din regimentul 14 dorobanți.

Aceste batalioane formaŭ o brigadă pusă sub comanda colonelului Borănescu.

Bigada I din *Divisiunea III-a* compusă din: Regimentul 8 de linie, comandat de locot.-colonel Poenaru; regimentul 10 de dorobanți, comandat de locot.-colonel Măldărescu, și un batalion de vênătorĭ. Această brigadă era comandată de colonelul Ipătescu, formând a doua coloană de foc. Ambele brigade eraŭ în combinațiune a da atacul la reduta Grivița (No. 2) care era în fața noastră.

Ziua de 30 August sosi. Era o zi foarte urîtă; ceața și ploaia cădea măruntă și deasă. Incepe bombardamentul în revărsatul zorilor. Pe toată linia bubuiaŭ 700 de gurĭ de tun române și ruse de se hâțâna pământul. In dimineața acesteĭ zile, comanda batalionuluĭ II-lea de vênătorĭ fu încredințată maioruluĭ Candiano-Popescu, de către comandantul divisieĭ IV-a, după a sa cerere, căcĭ era atașat

www.dacoromanica.ro

la statul-major și nu avea nevoe să se expue; dar simțul de român și iubirea de țară l'a împinsă să facă această cerere insistând din toate puterile a i se acorda această comandă. După ce fu presentat în fața batalionului de comandantul diviziei, maiorul Candiano ținu o cuvîntare acestui batalion pe care 'mi-o povesti mai anii trecuți un veteran care a făcut parte din acel batalion pe atunci. Această cuvêntare este următoarea:

«Oficeri, sub-oficeri, caporali și soldați,

«Intr'o zi mare, dar zi de primejdie, sunt «numit comandantul vostru. Sunt mândru de «această încredere a șefilor mei; încrederea «lor însă în mine, este întemeiată pe încre«derea mea în voi! Sunt veacuri de când «românii n'au vĕzut o zi mai frumoasă de «cât cea de astă-zi. In fața noastră este dușmanul păgân, alăturea cu noi avem aliați ce «cred în cruce ca și noi, avem pe ruși. Să «ne batem dar vitejește, pentru ca lumea să «vadă că suntem vrednici de strămoșii noștri. «Suntem adevărați oșteni ai unei națiuni ce «luptă pentru apărarea căminelor și pentru «independența sa.

«De moarte să nu vă sfiiți soldați! Pentru «mine e o fericire de a muri astăzi, căci mĕ«bat pentru țară, pentru lege și pentru iubi«tul nostru Domnitor, ce este fala noastră și «eroica noastră căpetenie! Nu vĕ sfiiți de «moarte, soldați, căci ursitoarea a scris un «nume pe fie-care glonte, și numai dacă 'ți «este hotărît te găsește. Te poți plimba prin «ploae de gloanțe și nici unul nu te va atinge «dacă nu 'ți va fi scris să mori de gloanțe!

«Voi, soldați ai batalionului II-lea de vînă«tori, ați fost cei d'întâi în timp de pace, să

www.dacoromanica.ro

«fiți și ceĭ d'întâiŭ în timp de rĕsboiŭ. Nu «uitați că mulți dintre voĭ, pe lângă că sun- «teți români, sunteți și Ploeșteni; atârnă dar «de voĭ a da încă un titlu de mândrie acestuĭ «mândru oraș! Cu încrederea în Dumnezeŭ «și în soarta noastră, cu voința de fer și cu «inimă bărbătoască să ne facem datoria pe «acest vitejesc câmp de luptă.

«Murind, vom trăi în amintirea neamuluĭ «nostru, căruia 'ĭ vom asigura viața prin sân- «gele ce ne vom vărsa.

«Trăind, vom fi rĕsplătiți și onorați de țară!»

După această cuvêntare care a pus mult foc în inimele tutulor soldaților aceluĭ batalion, toți s'aŭ bătut ca leiĭ, precum vom vedea maĭ la vale.

La ora 10 dimineața se destină ca din batalionul I din al 10-lea regiment de dorobanți comandat de maiorul Șonțu, format numaĭ din Vrânceni, douĕ companiĭ să formeze tiralioriĭ și douĕ companiĭ cu scăriĭ și cu fașine să fie avan-garda brigadeĭ I-a din divisia III, ca să angajeze lupta cu inamicul, iar batalionul I din regimentul 8-lea de linie, sub comanda căpitanuluĭ Valter Mărăcineanu, se formează în coloană de atac. Ambele aceste douĕ batalioane sunt destinate să atace fața redutei Grivița No. 2 care se vedea.

La ore 11 se pune în marș toată brigada precum și brigada Borănescu, care venea la stânga noastră.

Artileria trăgea necontenit și obusele treceaŭ vâjiind pe d'asupra noastră, făcênd o armonie plăcută și resboinică. Ploaia nu înceta de loc dar coloanele noastre avansaŭ mereŭ. Ajungem într'o vale unde curge un mic pîrîiaș și ne oprim puțin acolo. Acea vale

www.dacoromanica.ro

era acoperită de cadavre omenești, chipiurĭ rusești cu banta albă, zdrențe de mantale, de cămășĭ roșiĭ și diferite fragmente; căcĭ aci se luptaseră rușiĭ având marĭ perderĭ, și aĭ noștri numiră această vale *valea plîngereĭ*. Noĭ așteptam semnalul pentru începerea lupteĭ.

La ora 3 se dă o rachetă pe linia de artilerie, semnal ca trupele să intre în luptă.

Coloana Borănescu începe să înainteze în ordinea următoare:

Batalionul II-lea de vênătorĭ, având în frunte 3 companiĭ risipite în tiralioră, iar o altă companie era împărțită în secțiĭ și purtaŭ fascine, gabioane și scărĭ pentru escaladarea reduteĭ. Venea apoĭ batalionul I din regimentul 14 dorobanțĭ, carĭ serveaŭ ca reservă.

Coloana de atac din divisia IV-a, trebuia să atace laturea din dreapta și eșirea. Această coloană era în combinațiune cu noĭ. Când eșĭ din vale pe creasta colineĭ, întâlnește în față o altă redută nimită Grivița No. 1 care nu era încă cunoscută căcĭ toate redutele eraŭ făcute în eșeche, o atacă energic și ajunge chiar pe marginea șanțuluĭ al întăririlor turcești. Focul era așa de violent și pierderile așa de marĭ, în cât această coloană fu nevoită a se retrage. O parte din trupe se aruncă în urma uneĭ movile aflată ca la 200 metrĭ în partea despre miază zi a reduteĭ. Turcĭĭ eșirĭ din redută și urmăriră pe românĭ în retragere; trupele năvălitoare însă nu se descurajară căcĭ se formează din noŭ și cu un noŭ avênt pornesc în contra turcilor pe carĭ 'ĭ silește de a reintra în redută.

Focul apărătorilor întărireĭ era așa de hrănit și perderea batalioanelor noastre așa de simțitoare, în cât nicĭ acest al doilea asalt

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE
www.dacoromanica.ro

care avu loc pe la orele 4 ½ nu isbuti. Cea mai mare parte din luptători sunt siliți atunci a se adăposti iarăși în dosul movilei și în alte poziții care putea să'i apere puțin.

Carol I, Domnitorul românilor, care era comandantul suprem al întregei armate româno-ruse în jurul *Plevnei*, văzând că cele două asalturi sunt fără isbândă, aleargă în mijlocul trupelor, le reînsuflețește prin cuvinte bărbătești și 'i îndeamnă a reîncepe lupta.

Glasul viteazului Domn și purtarea sa găsi adânc resunet în inimele bravilor oșteni. Peste puțin ei aveau să dovedească aceasta.

Mai în același timp, câte-va companii rusești, care din causa ceței perduseră drumul și nu putea ataca odată cu românii, veneau din satul Griviția către movila unde erau românii. Trupele române care suferise grele încercări, dar care 'și păstra întreaga energie, întrunindu-se cu trupele rusești care sosise așa de tîrziu, se asvîrlă împreună pentru a treia oară la asalt, având batalionul II-lea de vênători tot în fruntea lor.

De astă dată după o luptă atât de sângeroasă, această redută cade în mâinile românilor d'impreună cu 5 tunuri și un drapel, luat de batalionul 2 vênători.

Deosebit de curagiul și devotamentul ce dovedi maiorul Candiano-Popescu, apoi în ploaia de gloanțe și obuse ce veneau de la turci, îngrijea de răniți ca un adevărat părinte, dându-le ajutoarele posibile.

In același moment și noi aceste două batalioane din brigada Iăptescu care aveam rolul a ataca fața redutei Griviția No. 2 după combinațiunea făcută cum am vorbit mai sus

www.dacoromanica.ro

batalionul I din al 10-lea regiment de dorobanți comanda, de maiorul Șontu, două companii din acel batalion, s'au presentat pe creasta colinei și au angajat lupta cu tiraliori inamici și două companii cu scări și fașine 'i precedau. O canonadă groasnică din reduta *Bucovu* care era din dreapta redutei *Griviția* No. 2 și canonada din reduta Griviția precum și ploaia de gloanțe de pe șevalierele redutei au sdrobit acest batalion rămâind pe câmpul de luptă morți și răniți, soldați și oficeri, murind și maiorul *Șontu*.

Atunci colonelul Ipătescu și locot.-colonel Poenaru, alăturea cu batalionul I din regimentul 8 de linie, comandat de căpitanul *Valter*, format în coloană de companie, ne repezim în pas gimnastic, tot pe acea creastă, perdem vre-o 40 oameni din batalion și ne coborîm în fundul văii a II-a. Eram sub unghiul mort al projectilelor inamice, rămâind cele-l'alte 2 batalioane ca susținere. In parcursul acesta, colonelul Ipătescu și locot.-colonel Poenaru au perdut caii de sub ei, fiind loviți de gloanțele inamice.

Inamicul, vĕzînd atacul nostru atât de energic, se retrag în redută și în șanțurile care erau înaintea ei. Noi începem a avansa. In fața noastră era o pădure așezată pe prelungirea pantei în fața redutei, și trebuia să trecem prin ea.

Intrăm în fine în acea pădure, dar din reduta Bucovu 8 tunuri încep a bate pădurea în amfiladă.

Două companii de turci nizami, tot din acea redută, eșise pe o altă pantă care predomina panta pe care noi o atacam, se ascund într'un tufiș, se culcă la pământ, și ajutați

www.dacoromanica.ro

de două mitrailese de câmp, trăgeaŭ salve în flancul batalionuluĭ nostru în cât ne secera cumplit, noĭ nu ne descuragiam de loc, mergeam tot înainte cu speranța în D-zeŭ și împinșĭ de simțul datorieĭ de oșteniĭ românĭ, devotațĭ țăreĭ și Domnitoruluĭ.

Ce grozavă durere! îmĭ ardea inima când vedeam cum căděaŭ soldațiĭ; nu puteaŭ avansa cu repeziciune, impedicațĭ de o ploaie de gloanțe și obuse.

Când observăm, acea pădure care nu ținea de cât 100 metri, era legată sârmă de la un capăt la altul, la înălțimea genuchilor în cât soldațiĭ împedincându-se, nu puteaŭ avansa. Cu mare greutate și cu marĭ pierderĭ am eșit din pădure. Aci am pierdut pe căpitanul *Panu*, locotenentul *Șurcă*, sub-locotenentul *Ulescu* și sub-locot. *Nancovicĭ*!

La eșirea din pădure, ni se presintă un șanț și de după parapetul luĭ ne pomenim cu o salvă de foc. Căpitanul Valter înfige fanionul batalionuluĭ în parapetul aceluĭ șanț și cade mort, fiind lovit de 4 gloanțe succesive! Tot aci a maĭ căzut mort sub-lt. *Horcea* și căzuĭ rănit și eŭ și sub-locot. Mauricĭ Brociner din compania mea. Asemenea lt. Teliman, sub-lt. Dumitrescu Petre și sub-lt. Stanciu aŭ maĭ fost răniți; neatins a rămas numaĭ sub-locot. Cugler a căruĭ manta era curuită de gloanțe.

Cu un cuvênt, aceste două batalioane eraŭ decimate complectamente. Până la redută, maĭ era aproape 200 metri. Batalioanele de reservă aŭ avansat și aŭ rămas stăpânĭ pe această posițiе; iar noĭ decimațĭ..... câțĭ maĭ rămăsesem.... ne-am retras!

Fie'mĭ permis a ruga pe noua generațiune de ofițerĭ de stat-major, când fac recunoașterĭ

www.dacoromanica.ro

să nu le facă pripite, ci cu multă băgare de seamă, atât în timp de pace și mai cu osebire în timp de rĕzboiŭ; când o recunoaștere necomplectă poate costa atâtea și atâtea vieți.

Ploaia curgea mereŭ și o negură deasă amestecată cu fumul erbeĭ de la tunurĭ și de la puscĭ, se ținea pe coline. Mĕ retrăgeam rănit, fiind lovit de două gloanțe în carne; dar iată un al treilea glonț de mitrailesă care venise de la dreapta, 'mĭ perforase oasele tibiotarsiene ale picioruluĭ stâng. Această dureroasă rană, mĕ puse în imposibilitate de a mĕ retrage într'alt mod, de cât de-a busile, în palme și în genuchĭ. Cu multă greutate mĕ târâsem o distanță de 700 metri, până după colina de unde plecasem. Eram scăpat din zona foculuĭ, dar puterile mĕ părăseaŭ, căcĭ sângele din rănĭ ĭmĭ curgea cu abundență. Mĕ gândeam ce era de făcut.... noaptea începuse a se apropia, neagră și groaznică.

Compania o pierdusem împreună cu oficeriĭ! Eram singur fără puterĭ, și fără nicĭ un ajutor. Mĕ uitam în dreapta și stânga, dar nu vedeam de cât cadavre, auzeam împușcăturĭ mereŭ, către stânga bătaia urma încă la reduta No. 1.

Peste puțin zăresc un soldat brancardier din regimentul meŭ, 'l strig, vine numaĭ de cât, 'l rog să mĕ ducă la ambulanță și 'mĭ rĕspunde că nu are nicĭ o brancardă. In acest timp zăresc un soldat călăraș. Brancardierul fuge după dênsul și aducêndu-l, descalecă, și împreună cu brancardierul mĕ sue pe calul sĕŭ și mĕ duce la ambulanța regimentuluĭ meŭ, în valea a doua, lângă un părâiaș, unde mĕ coboară de pe cal. Doctorul Popescu 'mĭ tae cisma de la piciorul stâng,

www.dacoromanica.ro

și 'mĭ face micul pansament la toate rănile, căcĭ durerile 'mĭ eraŭ oribile. Lângă ambulanță eraŭ aduse maĭ multe căruțe cu câte 2 caĭ de-ale regimentelor noastre, ne sue pe maĭ mulțĭ răniță în aceste căruțe, și ne trasportă pe un drum foarte rĕŭ, pe o coastă accidentată. După o jumătate de oră, toțĭ răniții ce încăpusem în aceste căruțe, sosim pe un platoŭ pe prelungirea acesteĭ văĭ, unde era maĭ multe ambulanțe române și ruse. Se înoptase deja și ploua grozav. Aci ne sue în căruțele de ambulanță din noŭ, și plecăm către ambulanța divisieĭ IV, care era aproape de *Parodin*, unde ajungem pe la ora 9 seara fiind acompaniațĭ în acest drum de maĭ mulțĭ doctorĭ românĭ. Ajunșĭ aci, ne dă jos din căruțele de ambulanțe pe brancarde și ne aranjează în corturĭ unde aveam ca așternut pae și de-asupra păturĭ. Hainele pe noĭ eraŭ ude de ploae, durerile ne eraŭ oribile. Începusem a tremura de frig, căcĭ ploaia era foarte rece. Ni se dete viu fiert cu zahăr și după ce ne-am maĭ încălzit a venit personalul medical în frunte cu Dr. șef Davila și începe a ne examina rănile.

Doctorul *Otremba* vine la mine și observă că glonțul de mitrailesă care 'mĭ perforase oasele de la piciorul stâng, îmĭ rĕmăsese între oase. Scoate din trusă un cuțit, face o tăetură la partea exterioară a piciorului și cu un clește mic 'mĭ extrage glonțul pe care 'l păstrez și până astăzĭ.

Cu această ocasiune 'mĭ pansă și cele-l'alte rănĭ. Era o priveliște frumoasă, eram peste 80 oficerĭ cu diferite rănĭ, unĭĭ la cap, alțiĭ la coaste, alțiĭ la mâinĭ, alțiĭ la picioare, în fine rănĭ diferite, așa că de durerĭ toată

www.dacoromanica.ro

noaptea nu am dormit și doctorii stau cu noi îngrijindu-ne mereu.

Cu toate suferințele, eram însă satisfăcuți și mândri că ne făcusem datoria de oșteni și biruisem pe dușmani de și cu mari perderi.

In ziua de 31 August, Majestatea Sa Împĕratul Alexandru al II-lea, pentru a arăta Inalta Sa mulțumire de eroica purtare a ostirei române din ziua de 30, dete generalului *Cernat*, ce comandase corpul de armată român, crucea sf. Gheorghe clasa IV. Aceeași resplătire s'a dat și maiorului Candiano-Popescu, comandantul batalionului II de vênători, capul coloanei la asalt, crucea lui st. Gheorghe de soldat care are mare însemnătate. De asemenea, se împărți această cruce și la mai multe grade inferioare române. Căpitanilor care luase parte la această bătălie li s'a dat crucea sf. Ana; iar locotenenților și sub locot. *sf. Stanislav*. Domnitorul românilor a dat Virtutea Militară și Steaua României celor ce se deosibiseră în bătălie în această zi de mari jertfe dar glorioasă și de mare însemnătate pentru țară și neamul Românesc.

Pierderile suferite de ambele divisii române la asaltul redutelor Griviția No. 1 și 2 se urcă la peste 2000 morți și răniți.

Această zi de 31 August, era o zi senină și caldă, ne scosese pe toți răniții din corturi pe brancarde afară la soare pentru a ni se mai usca hainele care erau încă unde din ziua precedentă. In acest timp vine Imperatorul Rusiei, Domnitorul nostru Carol I, și marele Duce Nicolae cu adjutanții și staturile lor majoare. Schimbă câte un cuvênt cu noi,

www.dacoromanica.ro

fie-care în parte, oficerĭ și soldaţĭ carĭ eram răniţĭ, ne adresează mulţumirĭ pentru că ne făcusem datoria împărţindu-ne decoraţiunĭ.

După plecarea suveranilor sosesc ambulanţele constituite din care cu boĭ acoperite, luate din satele bulgăreștĭ în numĕr suficient, pentru a putea să ne transporte pe toţĭ răniţiĭ la ambulanţele din ţară care eraŭ instalate în Turnu-Măgurele.

In fine după ce domniĭ doctorĭ ne-aŭ aranjat pe toţĭ prin ambulanţe și care, punêndu-ne pe fie-care pe categoriĭ după gravitatea rănilor ce aveam, am plecat cam pe la ora 9 acompaniind acest convoĭ de răniţĭ mai mulţĭ doctorĭ; iar pe la orele 2 p. m. am sosit la satul *Mecika*, un sat tătăresc. Aci era un etap de ambulanţă postat pe un frumos platoŭ.

Am stat până la ora 3 și doctoriĭ aŭ schimbat pansamentele la aceĭ răniţĭ carĭ simţiaŭ necesitate, iar aceĭ carĭ aveaŭ răni mai grave și nu puteaŭ continua drumul, 'ĭ-aŭ lăsat aci la acest etap. Am plecat înainte și la orele 9 seara am trecut rîul *Lomu* și am intrat în satul *Muselim-Selom*, unde era un al doilea etap de ambulanţă sub îngrijirea doctorului Greceanu. Aci ne dete jos și ne așează în corturĭ până ce ne pansează pe toţĭ. Se făcuse aproape ziuă căcĭ eram mulţĭ pentru pansare.

In ziua de 1 Septembrie, pe la ora 10, iarăși ne sue în căruţe și pornindu-ne trecem pe lângă cetatea *Nicopol* intrăm în oraș care era în ruină. Parte din port și mai multe case și hambare fumegaŭ încă de la bombardamentul făcut la luarea cetăţiĭ. Această cetate și orașul era ocupate de armata română și rusă.

Mai la vale de port era instalat podul pe pontoane, cât ţine Dunărea de lată, sub ob-

www.dacoromanica.ro

servaţia oficerilor noştri de geniŭ şi pontonieri. Serviciul podului se făcea de soldaţii de marină şi pontonieri români. Pe la ora 2 ½ p. m. se termină trecerea peste pod a întregului convoiŭ şi la ora 4 ½ sosim în oraşul *Turnu-Măgurele*. In grădina publică din acest oraş eraŭ instalate corturile de ambulanţă ale societăţeĭ damelor de caritate din Iaşĭ şi crucea roşie din Bucureştĭ, unde dându-ne jos din căruţe pe brancarde, ne aşează câte 10 în fie-care cort în care eraŭ câte 10 paturĭ bine montate şi cu lingerie foarte curată.

Pe oficerĭ ne-a instalat în corturile societăţeĭ damelor de caritate din Iaşĭ, care se administra de Doamnele Natalia Şuţu şi Liteanu. Ca doctor şef al acesteĭ ambulanţe era doctorul *Rusu*, bătrânul şi celebrul chirurg.

Ingrijirea ni se da foarte bună, atât de doctorĭ cât şi de Doamnele de caritate, în cât nu ne lipsea nimic, atât oficerilor cât şi soldaţilor.

Să ne întoarcem acum la trupele noastre şi să vedem ce aŭ făcut după victorioasa bătălie de la 30 August.

După ce se puse stăpânire pe reduta No. 1, prin brigada Borănescu, se luă maĭ mulţĭ prisonierĭ turcĭ, tunurĭ şi muniţiunĭ, veniră ramforturile de trupe române cu artilerie suficientă şi se întări bine ca să poată resista la orĭ-ce încercare din partea turcilor.

Brigada Ipătescu remăsese stăpână pe positiile aproape de reduta No. 2, şi turcĭĭ vĕzênd că perduse reduta No. 1, aŭ concentrat aci o forţă îndoită. In ziua de 3 Septembrie, această brigadă dete al III-lea asalt, dar nicĭ de astă-dată nu putu reuşi.

www.dacoromanica.ro

După ce se vĕzu imposibilitatea de a se lua Griviţa II-a prin atac deschis, se începu a se face tranşeurĭ şi şanţurĭ *acoperite*. Cu modul acesta se apropiară românii de redută aşa în cât se puteaŭ auzi tot ce vorbeaŭ soldaţiĭ turcĭ din redută, şi eĭ îĭ auzeaŭ pe aĭ noştriĭ.

Nu mult după aceasta, vine generalul *Tot-Leben*, marele strategian rus, şi după o conferinţă ţinută cu toţĭ ofiţeriĭ de stat-major, români şi ruşĭ, decid ca să nu se maĭ dea asalturĭ ci să se strângă cercul de împresurare cât se poate de strâns în jurul *Plevneĭ* tăind comunicaţiile inamiculuĭ spre a nu maĭ putea avea provisiuniĭ pentru armata ce se afla în oraş şi întăriturĭ.

După această hotărîre, românii se puseră la lucru, construiră pe prelungirea panteĭ un fort dându-ĭ numele de Alexandru şi o lunetă făcută în *eşechè* şi se montară cu tunurĭ şi trupe suficiente. Tranşeurile cu şanţurile acoperite se sporeaŭ din ce în ce spre Vid. Acest fort şi lunetă fu construite între redutele turceştĭ Bucovu şi Opanes, avênd la stânga reduta Griviţa No. 2.

Maiorul Candiano-Popescu, tot în luna Septembrie, fu avansat la gradul de lt.-colonel şi ataşat la statul-major ca adjutant pe lîngă generalul *Scobelef* care era ca comandant al trupelor ce urmaŭ a trece Vidu şi a ataca positiile de la *Gorni-Dubnic* pe drumul ce duce la *Şipca*.

Trupe române eraŭ deja peste Vid, comandate de colonelul Cerchez, care ocupaŭ înălţimile colinelor.

Generalul Scobelef cu trupele ruse, bine susţinute însă de trupe române, atacă în luna

www.dacoromanica.ro

Octombrie posițiile de la Gorni-Dubnic. In flanc erau două baterii călărețe române, una comandată de căpitanul Lupașcu și alta de căpitanul Hepites. După o luptă crîncenă și cu mari pierderi, luă și această posițiune.

Capitularea lui Osman-Paşa

Cercul de împresurare al armatei turcești, care era în Plevna, era deja terminat.

Trupele române și ruse au stat în această posițiune până la 27 Noembrie. In acea noapte trupele române simt o mișcare neobicinuită ce se făcea de trupele turcești în posițiile ce ocupau. Trupele noastre încep a face recunoașteri în timpul nopței asupra redutelor și întăririlor turcești și văd că redutele Griviția No. 2, Opanes, Bucovu și tranșeurile turcești erau părăsite. Românii, văzênd aceasta, le ocupă numai de cât și așteptau să vadă ce are să se întêmple.

Osman-Paşa vêzêndu-se constrîns de toate părțile și ne mai avênd hrană și muniținni de resboiu pentru trupele ce le avea în Plevna, se hotărî să facă o eșire desperată cu toată armata sa spre Sofia. In revărsatul zorilor, în ziua de 28 Noembrie 1877, se pun în mișcare trupele turcești pe toată linia ; sfărâmă și strebat linia I-a de împresurare care era formată acolo de trupele rusești, trece Vidul pe la podul Mariția și când se îndreaptă spre șosea, bateriile noastre care erau peste Vid și trupele ce erau pe coline, încep o canonadă puternică.

Bateriile băteau șoseaua iar batalioanele noastre trăgeau salve, în cât dădeau în coloanele turcești moarte deasă, se părea că

www.dacoromanica.ro

tragĭ cu coasa ca să cosești iarba și cade brazda la pământ, ast-fel căděaŭ turcii sub focul violent al românilor.

Vĕzênd că nu pot face eșirea din causa foculuĭ românilor, se înapoiară pentru a reocupa posițiunile, dar era prea târziŭ căci ele eraŭ ținute de românĭ, din care posițiunĭ curgeaŭ acum salve de bateriĭ și salve de batalioane.

Osman-Pașa vĕzêndu-se strîns de toate părțile de foc și în neputință de a maĭ putea lupta, fu nevoit de a se preda, rănit fiind de gloanțele românilor, se retrase la o casă situată într'o vie. Toată armata turcească se predă în acea zi; iar Osman-Pașa chemă pe colonelul *Cerchez* și încredințându'ĭ sabia 'ĭ zice: «Capitulez cu armata mea, predându-mĕ în mânele juneĭ și braveĭ armate române.»

După aceasta se fac formalitățile obicĭnuite și convențiunile ce se fac la capitulare.

Armata română și rusă intră în Plevna cu mare pompă.

Încă din luna Septembrie plecase trupe din divisia III-a și IV-a spre Rachova (Oreava) târg puternic întărit, situat pe malul drept al Dunăreĭ. Aceste trupe eraŭ sub comanda generaluluĭ Slăniceanu și atacă întăririle din jurul Rachoveĭ, le ia și rĕmân stăpânĭ și pe acest oraș. La această bătălie moare maiorul Eni și vre-o câțĭ-va oficerĭ, rănindu-se și locot.-colonel Măldărescu.

După acestea, trupele turcești încep a se retrage la *Schitul Rachova.* Tocmaĭ în momentul când urma însă să treacă un pod, daŭ peste 2 companiĭ de dorobanțĭ sub comanda căpitanuluĭ Merișescu. Acestea bate

www.dacoromanica.ro

pe turcĭ, ’ĭ sdrobește cumplit, luându-le mai mulți prisonieri și muniții.

Trupele române avansează necontenit. Parte erau menite a ataca cetatea Vidinului și parte se duc la *Belugracic* despre frontiera sârbească unde era o fortăreață situată pe un munte. Trupele destinate a ataca cetatea Vidinului, sosesc la satul *Tatargic* care era aproape de Vidin și la recunoașterea acestui sat de către un semi-pluton din compania 5-a, comandat de sub-locot. Șerbănescu, moare mai mulți soldați împreună cu oficerul, loviți de obusele turcești, carĭ plecau din redutele satului *Nove-Selo*. Acest semi-pluton era din batalionul II-lea din regimentul 8 linie.

Satul Tatargic se ocupă cu puține pierderĭ și turcii se retrag în *Nove-Selo*. Ca comandant al trupelor destinate a ataca cetatea Vidinului era colonelul Leca, care imediat după ocuparea satului Tatargic încep a face recunoșterĭ asupra posițiunilor întărite de turcĭ în apropriere de cetate.

Intr’una din zile, pe o ceață deasă, trupele române iau formațiuni de bătaie, având în fruntea coloanei un batalion din regimentul IV-lea de linie, cu tiraliorii necesarĭ, atacă energic întăririle de la Smârdan, surprinde pe turcĭ fără veste, ’ĭ bate și le ia pozițiile împreună cu mai mulți prisonieri, tunurĭ și muniții. Și după o luptă crâncenă, le ia și întăririle de la *Nove-Selo*.

Deja alte trupe române erau în fața Belugraciului. Bateriile noastre se așezase pe laturea din dreapta și partea despre Apus, și încep o canonadă puternică asupra cetățeĭ Vidinului. In intervalul acesta, bateriile de la Calafat au început a bate fața cetățeĭ, așa că

www.dacoromanica.ro

această cetate era acum bombardată din trei părți. Bombardarea ține 3 zile consecutive. Ardea orașul în flăcări. Turcii sunt nevoiți a preda cetatea în mânele românilor. Imediat s'au făcut obicinuitele tratări între comandantul cetățeĭ și comandantul trupelor române, colonelul *Leca*, prin parlamentari. Trupele turcești au eșit și românii au ocupat cetatea Vidinuluĭ.

După ce turcii fură bătuți pe toată linia și pozițiile ocupate de la Vidin până la Nicopoli, și Plevna căzută, se hotărî ca un corp de armată rusă, sub comanda generaluluĭ *Gurco* să treacă pasul Șipca peste Balcani și să înainteze urmărind și dislocând pe turci din toate pozițiunile lor până la *Sant-Stefano*.

Acest proiect se și execută, însă cu mari pierderi și greutăți și la 1878, nu'mĭ aduc aaminte luna, armatele ruse ajung la Sant-Stefano, unde se închee pacea, după hotărîrea puterilor Europene.

Fiind la Turnu-Măgurele, tot la ambulanța din grădina publică, vine marele cetățean și patriot, Ioan C. Brătianu, atunci Ministru de Resboiŭ, în ziua de 10 Sept. 1877 și vizitează toți răniții din lupta de la 30 August, precum și pe acei care 'i mai adusese răniți din bătălia de la 3 Septembrie, ne întreabă pe fiecare împarte cum ne merge sănătatea, dacă suntem bine îngrijiți ori dacă avem lipsă de ceva. Noi eram mulțumiți de acea părintească îngrijire din parte'i. A stat cu noi ore întregi de vorbă, ne povestește diferite întêmplări ce se mai petrecuse în urma noastră pe câmpul de bătaie, și aceste conversații parcă ne mai ușura durerile. Intre altele, ne spune că s'a instalat spitale în toate orașele din țară din ini-

www.dacoromanica.ro

țiativa M. S. Doamna Elisabeta și a guvernului și că putem cere spre a ne duce unde avem fie-care familie spre a fi căutați și îngrijiți în acele spitale.

A doua zi după aceasta, ne-a vizitat mai mulți cetățeni, ziariști și doamne cari veneau din București. Într'o Duminica ne-au visitat și marii Duci *Alexe* și *Serghie*, fiii Imperatorului Rusiei, fiind însoțiți de *Don-Carlos* al Spaniei și alți oficeri din alte armate europene.

In ziua de 14 Septembre, era un timp foarte urât, noroiu și umezeală mare. Zisesem cu o zi mai înainte prefectului de județ care venea la noi de 2 ori pe zi și ne întreba dacă cerem ceva, să ordoane a'mi pune la dispositie o trăsură spre a mă transporta la Slatina, unde era drumul de fer cu care voiam să plec la Galați, unde îmi rămăsese familia la plecarea mea în resboiu.

La orele 10 dimineața, după ce mai întêiu cu îngrijirea doamnelor de caritate mi se făcuse un fel de pat în trăsură, așternênd fân și d'asupra păturî, fui așezat cu multă precauțiune, dându'mi și cele necesare pentru pansament pe drum, împreună cu un soldat spre a mă îngriji, căci ordonanța mea murise în bătălia de la 30 August.

La orele 10½ pornesc cu acea trăsură spre Slatina. Drumul era foarte greu din causa noroiului, și caii erau obosiți, în cât nu am putut ajunge de cât până la satul Mândra. Aci am tras la casa propietarului acelei moșii care se numea Mavromati și care mă primește cu multă bucurie, mă dă jos din trăsură, el împreună cu soldatul ce'l aveam cu mine și cu 2 servitori, mă ia pe o targă și mă duce în casă, mă așează într'un pat cu-

www.dacoromanica.ro

rat, chiar în camera sa dedormit și'mĭ dă cele trebuincioase. D-na Mavromati nu'mĭ pansează rănile spuindu'mĭ că ar avea bunavoință, dar din causa mileĭ nu are curagiŭ, după ce maĭ întêiŭ o rugasem eŭ. Rĕmân nepansat, durerile mĕ ardeaŭ și carĭ durerĭ nu le pot descrie. Nu putuĭ dormi de loc din causa rănilor, așa că toată noaptea aŭ stat lângă patul meŭ, istorisindu-le evenimentele de pe câmpul de bătae.

A doua zi de dimineață m'aŭ suit iarăși în trăsură și plecând, am ajuns pe înserat la Slatina.

Aci am tras la hotel Jianu, unde hotelierul, ajutat de alțĭ, cu mare greutate m'a suit pe niște scărĭ, într'o cameră bine mobilată. Rog pe otelier să'mĭ aducă un doctor spre a mĕ pansa, avênd niște durerĭ cumplite.

După 10 minute intră în camera mea treĭ Domnĭ. Acești Domnĭ eraŭ doctorul *Pomerai*, prefectul județuluĭ și politaiul orașuluĭ. Rog pe doctor să mĕ panseze și care desfăcêndu-mĕ la rănĭ le vede că începuse a se infecta, căcĭ nu eram pansat de 2 zile. Aveam și o febră și insomnie teribilă. Doctorul și prefectul aŭ stat aproape toată noaptea lângă mine. Câtă generositate am găsit la acești oamenĭ!

La ora 7 dimineața, prefectul cu multă bună-voință 'mi'a oferit o trăsură de casă (landoŭ) m'a așezat în ea și m'a dus la gară, după ce maĭ întêiŭ doctorul 'mĭ făcuse pansamentul.

Aci am fost pus în sala de așteptare pe o canapea unde eraŭ maĭ mulțĭ oficerĭ ruși și un colonel circasian de o mare familie care și el era rănit în lupta de la *Gorni-Dubnic*.

www.dacoromanica.ro

Prefectul și șeful de gară 'mĭ-a destinat un mic compartiment într'un vagon de clasa II-a, 'mĭ-a format acolo un pat, unde așezêndu-mă, ordonă șefuluĭ de tren ca să nu intre nimenĭ la mine, afară de soldatul ce mĕ însoțea.

După ce am mulțumit prefectuluĭ și doctoruluĭ, carĭ veniserĕ la gară, pentru părinteasca îngrijire ce 'mĭ dăduse, îmĭ luaĭŭ rĕmas bun de la eĭ și trenul se puse în mișcare.

Pe la orele 9 seara am ajuns la Chitila, unde am fost coborât din tren pe brancardă de către soldațiĭ ruși și dus în camera unuĭ oficer, tot rus, care era aci la gară ca telegrafist pentru corespondența și transportul armatelor ruse. Acest oficer, care se numea Vrabie, era de națiune română din Basarabia. Până să sosească trenul din București pentru Galați, acest oficer 'mĭ-a dat un ciaĭ și am conversat mult împreună.

După sosirea trenuluĭ iarăși m'a luat soldațiĭ ruși cu brancarda și m'a suit în cabina unuĭ vagon, șeful de stație ordonă șefuluĭ de tren să nu fiŭ supĕrat de nimenĭ până la Galați și la ora 10 trenul se puse în mișcare.

De la Slatina și până la Chitila întâlneam trenurĭ pline cu soldațĭ ruși și românĭ, artilerie, cavalerie, caĭ, munițiunĭ de resbel de tot felul, așa că în tot parcursul acestuĭ drum nu era de cât mișcarea militară care mergea mereŭ spre câmpul de bătae.

Pe la orele 3 ½ noaptea am sosit la stația Barboș unde am stat o jumĕtate oră și la ora 5 despre ziuă am sosit la Galațĭ.

Pe peronul gărel era lume foarte multă, așteptând sosirea trenuluĭ, între care era și soția mea, pe care o anunțasem că vin încă de când eram în Slatina. Aci, ca și la Chitila,

www.dacoromanica.ro

am fost dat jos pe brancarde de către soldații ruși, văd pe soția mea și o întreb de sănătatea ei și a copiilor, căci ardeam de dorință ca să văd băiatul ce 'l botezasem în ajunul plecărei mele în resboiŭ și pe care nu 'l văzusem de 6 luni. La gară am fost suit într'o trăsură și numai în pasul cailor am ajuns după o oră acasă.

Cu toate durerile cumplite ce aveam, văzând copii, parcă mi se mai alinase chinurile și la moment am trimes după doctorul Serfioti care era cel mai bun de acolo și în care aveam încredere.

După o oră sosește doctorul și desfăcându'mi rănile le examinează și 'mi zice: «Cum te-ai expus să pleci în această stare? căci rana de la picior începe a da în cangrenă!» Atunci mă pansează la moment și 'mi zice că trebue să viŭ la spital. Numai o zi am stat cu copiii căci a doua zi comandantul garnizoanei a trimes 4 soldați pompieri și luându-mă cu o brancardă mă duce la spital.

Spitalul destinat pentru răniții din resboiŭ era în casele Doamnei Movilă, care le închiriase pentru acest scop și care avea numirea de «Spitalul Elisabeta.»

Acest spital era dirijat de doctorul Serfioti ca șef, având ca ajutoare pe doctorii Tăcheanu, Hepites, Nebuneli și un altul de al cărui nume nu 'mi mai aduc aminte. Ca dame de caritate se adusese călugărițe de la monastirea lui Adam ca să îngrijească de noi. Acest spital era bine organizat.

Ajungând la spital, doctorii se adunară în jurul meŭ și după ce mă examinează decide să'mi amputeze piciorul; eŭ însă m'am opus la aceasta.

www.dacoromanica.ro

Doctorii vĕzênd opunerea mea, cedează și decid ca după evitarea cangrenei, să'mĭ pue piciorul în ipsos lucru care s'a și făcut.

Nu trecu mult după instalarea mea în spital și începe a veni mai mulți răniți ofițeri, sergenți, caporali și soldați, trimeși de pe câmpul de bătaie, asemenea și în spitalele cele-l'alte din țară.

Măria Sa Doamna Elisabeta, la spitalele din București se ocupa singură cu neadormire, de îngrijirea răniților, îmbrăcată în costumul de damă de caritate, însoțită fiind de mai multe dame din societatea Bucurescéană, dădea ajutor răniților, le pansa rănile, 'i mângăia cu cuvinte dulci și le făcea chiar scrisori cu mâna sa propie pe la familiile acelor cari nu erau în stare a scrie. Ea a îngrijit ca o adevĕrată mumă de răniții noștri, lucru care a făcut pe toți să o numească «*muma răniților.*»

Și iată cum această sublimă mumă a răniților, regină și poetă, plângea și pe nenorociții și bravii luptători inamici, pe când îngrijea de fiii ei proprii:

RĔSBOIUL

(**Carmen Sylva.** *traducere de* **George Coșbuc**)

Din Plevna se strecoară și es de după șanțuri
Vitejii Turci, ca umbre, desculți și purtând lanțuri
Tot es, flămânzi și schilavi, șirag după șirag
Se tîrîe sĕrmanii, d'abia numai se trag.

Sunt mii de oameni; galbeni și supți, ei par fantome...
Se clatină pe drumuri și leșină de foame.
De nori vĕzduhul fierbe și vêntul urlă 'n văi,
Ca lașii când cer milă pe câmpul de bătăi.

www.dacoromanica.ro

Tăcuți pășesc, ca moartea, prin viscol și zăpadă.
Tot unul câte unul se rumpe din grămadă
Și cade mort, iar corbiĭ și vulturiĭ din sbor
Vestesc pe cel ce cade, prin crocnetele lor.

Cât drum e de la Plevna spre Dunăre, prin sate
Zac tristele cadavre pe drumuriĭ semănate, —
Un sarbăd șir, să cugeți că morțiĭ fac alaiŭ;
Și mulți din eĭ îngheață pe care și pe caĭ.

Eĭ strigă, maĭ cer milă din ultime respiriuri,
Ș'așternapoĭ cucernicĭ pe câmp, și dintre șiruri
Ès șoapte, toți aŭ ochiĭ spre Meca 'n răsărit
Și mor zâmbind — e Alah acel care a voit!

Spre Dunărea! Cât este de lungă îndepărtarea!
Dintr'inșiĭ câți aŭ îngeriĭ să birue cărarea
S'opresc în faptul nopții acolo, unde 'n ger
Nicopolis sticlește sub haina luĭ de fer.

Și 'ntreg vĕzduhul fierbe de răcnet și agonoie,
Eĭ plâng și gem și urlă și cad de slabĭ o mie...
«Vaĭ dați-mĭ o bucată de pâine! Maĭ curênd,
Nu mĕ lăsați de schilav să pier aicĭ flămând!

Căzuți pe jos sĕrmanii, cer pâine cer mâncare,
Și nu-ĭ! Nu poți s'o cumpĕrĭ că nu-ĭ! Și tot maĭ tare
Se 'ntinde cruntul răcnet maĭ greŭ și maĭ mișel,
Amar tăind în inimĭ ca paloșul de-otel.

Și zece miĭ de oameni rĕmîn pieirii pradă,
Cu piepturile goale lipite de zăpadă
Eĭ zac în vênt; chiar Rușiĭ de frig și foame mor
Nu-ĭ pâine! Numaĭ gheață și noapte în giurul lor.

Nu-ĭ pâine! Și dincolo de Dunăre stă țara
Doriteĭ liniștĭ, caldă ca însăși primă-vara;
Dar rîul o desparte de ceĭ carĭ-o doresc
Prin stâncĭ de sloiuri 'nalte, ce maĭ înalte cresc.

Nu-ĭ pâine! bieții oameni! Pe galbena lor față
Sudoarea prinde brumă și lacrimile 'ngheață
Și sângele din rană se'gheață tot de ger,
Și plin de norĭ e cerul, ah! nu maĭ este cer!

www.dacoromanica.ro

In urmă faptul zilei dă zori, și 'n zi sosește
Dorita pâine; grabnic la toți ea se 'mpărțește
Prin șiruri; înghețată și toată fer și sloiu...
Atâta era partea martirilor eroi!

La căderea Plevnei s'au luat 12.000 prisonieri turci d'împreună cu toate gradele ofițerești, așa că au fost expediați în țară convoiuri, convoiuri, escortate de cavaleria și infanteria Română.

Intre acești prisonieri erau foarte mulți răniți pe care 'i-au distribuit la diferite spitale din țară. La spitalul din Galați a sosit un transport de 10 oficeri de nizami și redifi, împreună cu 100 soldați, având printre ei sergenți și caporali. Aceștia erau foarte bine tratați ca și noi. Intre oficerii turci răniți, era și unul cu numele de Abdu-Lah din Turchestan și care vorbea puțin limba francesă și greacă. El era de o familie bună și fiul unui colonel de artilerie care murise în resbelul Crimeei. Intrebându-l, la care asalt a căpătat rana, 'mi-a răspuns că la asaltul Griviței. L'am chestionat, cine conducea bătălia de la reduta Griviția No. 2 în ziua de 30 August și 'mi-a spus că chiar singur Osman-Pașa, căci se temea mai mult de români de cât de ruși. 'Mi zicea: «Bre! dacă nu erați voi românii, reușiam să facem eșirea spre Sofia; dar Alah n'a vrut»!

Intrarea triumfală în capitală

In ziua de 8 Octombrie 1878, se face intrarea triumfală în capitala țărei.

Orașul era decorat cu drapele, tricolorul țărei fâlfâia la toate casele, balcoanele erau acoperite numai în covoare, stradele în gher-

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE
www.dacoromanica.ro

lante de ştejar şi florí, arcurí de triumf eraŭ foarte dese pe unde era să treacă armata ce se întorcea victorioasă de la bătălie.

Ne invitase pe toţí oficerií răniţí de pe câmpul de bătaie, cărora li se vindecase rănile saŭ dacă chiar rămăsese infirmí, asemenea şi pe soldaţí a asista la această frumoasă ceremonie.

Pe la orele 2 p.m. începe intrarea armateí în oraş, având în fruntea eí pe Domnitorul Carol I, încongiurat de statul major şi de ofiţerií şi soldaţií răniţí, intrând pe calea Victorieí. Din toate balcoanele curgea ca ploaia peste capetele noastre coroane şi buchete de florí. Ce măreaţă zi era aceasta, zi de mare bucurie pe care românií nu o maí avusese încă din timpul luí Ştefan şi Mihaiŭ Viteazul.

Toată armata intră veselă şi cu mare martialitate; se vedea scris pe fruntea fie-cărui soldat satisfacţiunea morală, că 'şí-a făcut datoria către ţară aducênd de pe câmpurile de luptă independenţa şi gloria neamuluí românesc, câştigate cu sânge sub conducerea luí Carol I.

In ziua de 9 Octombrie, Domnitorul ne-a dat un banchet în grădina palatuluí Cotrocení, unde am fost toţí ofiţerií şi soldaţií răniţí. In capul meseí era Domnitorul cu Doamna Elisabeta, miniştrií ţăreí, ofiţerií superiorí şi maí mulţí demnitarí. In tot timpul cât a ţinut acest ospeţ, Domnitorul şi Doamna adresă cuvinte bine-voitoare şi simţite tuturor ofiţerilor şi soldaţilor carí eraŭ acolo.

Imí venea în minte pagina din istoria ţăreí mele, pe când domnea Mircea, Ştefan şi Mihaiŭ, pe când se întorcea triumfătorí de la resboaie şi dădeaŭ oştenilor câte un ospeţ.

www.dacoromanica.ro

Eram foarte mândri, căci generațiunea noastră fusese chemată după atâtea secole, a redeștepta imaginea strămoșilor noștri ceĭ oțeliți în rĕsboaie.

La 14 Martie 1881, Corpurile Legiuitoare aŭ proclamat țara, înălțată la rangul de Regat și pe Domnitorul eĭ Carol I, Rege al Românieĭ.

Ferice e acela ce-adună o comoară
De fapte marĭ ce'n viață le face pentru țară
Și neamu'șĭ lasă mare, ș'apoĭ murind să'nscrie
În cartea neuităreĭ din lunga vecĭnicie.

Toate puterile Europene occidentale și orientale aŭ recunoscut în unanimitate pentru România și Domnul eĭ aceste titlurĭ câștigate cu vitejia fiilor eĭ.

La 10 Maiŭ tot acest an s'a făcut încoronarea Regelui Carol I, primul rege al Românieĭ și a Regineĭ Elisabeta.

Ceremonialul s'a oficiat la Mitropolie, oferindu'ĭ țara coroana de oțel făcută din tunurile luate de la turcĭ de oștenĭ românĭ, de fiĭ țăreĭ.

Mare bucurie și mare sĕrbătoare era în această zi. Țara era representată de delegațiunĭ ale comunelor urbane și rurale din toate județele țăreĭ, de la Carpați și până la mare, sĕrbătoare ce va rĕmâne scrisă cu litere de aur pe paginile istorieĭ neamuluĭ Românesc.

Acum când țara are o armată de 300.000 brațe, bine organisată, cu o generațiune nouă de ofițerĭ instruițĭ, în capul eĭ cu Regele Carol și cu principele Ferdinand, moștenitorul tronuluĭ Românieĭ; acum speranțele neamuluĭ nostru în viitor sunt ca și indeplinite. Așteptăm asemenea ca principele Ferdinand să crează neamul Românesc, cum a crezut și crede Regele Carol și atunci va vindeca ranele ce sunt încă în corpul națiuneĭ făcute de trecutul

www.dacoromanica.ro

nemilos, și va duce țara la mărire și la împlinirea misiuneĭ civilizatoare ce are în Orient.

Noĭ, bătrâniĭ, curênd ne vom duce uniĭ după alțiĭ, dar vom închide ochiĭ în pace avênd conștiința împăcată, că am făcut pentru Patrie ce am putut și sperând și crezênd că maĭ mult încă se va face în viitor.

Și viitorul va fi recunoscător, precum a fost prezentul pentru trecut. Pe postamentul statueĭ ce se va înălța luĭ Carol I, biruitorul de la Plevna, Rahova și Smârdan, întemeietorul independențiĭ și regatuluĭ român, pe acel postament se va vedea uniformele măcar a acelora ce aŭ luptat sub falnicu'ĭ tricolor.

Tot așa se vĕd închipuiți tovarășiĭ de isprăvĭ aĭ luĭ Mihaiŭ și Ștefan pe postamentele statuelor lor. Și, în depărtatul viitor, un poet va zice despre Carol I și soldații luĭ, ceea ce a zis poetul contimporan Scarlat Ciutea, vechiŭ elev al școaleĭ militare, despre Ștefan-cel-Mare, la inaugurarea statueĭ ilustruluĭ voevod:

ODĂ LA STATUA LUĬ ȘTEFAN-CEL-MARE

Ferice e acela ce-adună o comoară
De fapte marĭ ce'n viață le face pentru țară
Și neamu'șĭ lasă mare, ș'apoĭ murind se'nscrie
În cartea neuitărei din lunga veĭnicie.

Te salutăm pe tine metalică făptură,
Căci represinți un *geniŭ de glorĭ încărcat*
Și căruea natura maiastră creatoare,
Cu 'nbelșugare daruri eroice 'ĭ-a dat.
Ea a făcut dintr'ênsul o operă complectă,
Ș'a zis timpuluĭ: «Iată! privește omul meŭ,
Tu nu veĭ putea șterge măreața-ĭ existență,
Căci fapte strălucite vor sta în locul sĕŭ».

De-atuncĭ sunt patru veacurĭ și el încă trăește,
Isvor de biruință războinic, ne'mpăcat,
Cu suflet bun și mare ca dorul de izbîndă,
Și îndrăzneț ca ferul în dușman aruncat.

www.dacoromanica.ro

zecĭ de lupte cu spada-ĭ câştigate,
at-a Turcĭ, Leşĭ, Ungurĭ, Tătarĭ, Cazacĭ, Lituanĭ.
hăre la Nistru şi din Carpaţĭ la mare,
at ca santinelă în patru-zecĭ de anĭ.
e fericitul eroŭ acelor timpurĭ
s'a 'nsemnat pe veacurĭ un nume strălucit
are pe toţĭ regiĭ vecinii şi Impăraţiĭ,
lupte sîngeroase 'ĭ-a frănt, 'ĭ-a umilit.
Mateias cel falnic al Ungurilor rege,
Cu toat'a luĭ oştire la Baia l'a zdrobit
i l'a făcut să fugă nemernic dus în leagăn,
Peste Carpaţĭ de-a dreptul de treĭ săgeţĭ rănit.
Pe Hanul Tatar Mamak l'a frănt cu sumeţie,
La Lipneţ lângă Nistru şi fiul 'ĭ-a robit
Şi arătând că frica Românul nu cunoaşte,
A luĭ ameninţare amar a pedepsit.
Dumbrava Roşiă ştie căcĭ el a semănat'o,
Când Leşiĭ puşĭ în jugurĭ pămîntul a arat,
Şi regele lor Albert fugit'a cu ruşine;
Iar fala luĭ cea mare în brazdă s'a 'ngropat.
Şi Rahova iar ştie, când Turciĭ fără de număr
Sub Soliman cel aprig de Mahomet trimeşĭ,
La Pod în neant, în ţărînă s'a îngropat cu toţiĭ
Şi patru Paşĭ periră sub braţu'ĭ urieş.
Chiar Mahomet sultanul ce lumea 'nspăĭmântase,
Şi căruia măreţul Bizanţ i s'a plecat,
Sub spada-ĭ sângerată ţinênd în frîŭ popoare,
Fugit'a din Moldova de dînsul înfruntat.
Carpaţiĭ pot să spue, căcĭ aŭ vĕzut la poale
Curgênd rîurĭ de sânge duşman, sub spada sa,
In apărarea legeĭ, a patrieĭ iubite
Şi risipind furtuna ce crucea clătina;
Eĭ marturĭ veşnicieĭ ş'aduc bine aminte,
Căcĭ luĭ cu umilinţă plecat'aŭ fruntea lor
Şi l'aŭ vĕzut pe dênsul în pace şi 'n rĕsboaie,
Măreţ ca şi speranţa de mare viitor;
De-aceia al sĕŭ nume deşteaptă vitejie,
Pe tot Românu'l face puternic, uriaş.
In lupta libertăţeĭ de laurĭ îl încarcă,
Şi 'l face ca pe dênsul ales, între aleşĭ.

www.dacoromanica.ro

Prin aprigă isbire săgeata sboară 'n nor
Și diamantul naște prin foc îngrozitor:
Mărirea luĭ născută din fapte de mărire,
Urmașilor revarsă o vie strălucire
Ca un isvor puternic ce varsă 'n belșugare
Uscatelor deșerturĭ în lungă depărtare.

El a simțit furtuna ce vine după dênsul,
Și-a pus vasul sĕŭ fraged la sigur adăpost
Cărmaciŭ din marea vieței din ceĭ puțini la numĕr
Din câțĭ în astă lume vor fi, și care a fost.
Apoĭ când de pe tronu-ĭ neatins plin de mărire,
Chemat de legea morței în ceasul de-a pleca
A zis că cel Puternic, cărmaciŭ ne va trimite.
Și iar pe marea vieței mărețĭ vom luneca,
Căcĭ unde-a curs șiroiul o să maĭ curgă încă,
Și va săpa în cale-ĭ o urmă maĭ adêncă.

Deșteaptă-te dar Ștefan gigant din vremĭ gigante.
Deschide-țĭ ochiĭ agerĭ de veacurĭ adormițĭ
Privește cu mândrie pe marea cu marĭ valurĭ,
Ce gem lovindu-și fruntea de nourĭ înroșițĭ,
Cum vasul tĕŭ prin ele ferice a scăpat,
Și printre veacurĭ negre el iată a lunecat;
Acolo unde-ĭ veșnic senin și dulce soare
Pe țĕrmul libertățeĭ el este în sĕrbătoare.
Și azĭ unițĭ Românĭ îngenuchind la tine
Cu fruntea umilită se 'nchin numeluĭ tĕŭ,
Cu lacrămĭ arzĕtoare stropesc a tale urme
Și fie-care 'țĭ face altar în sênul sĕŭ,
De și te reprezintă un bronz fără de viață,
Dar tu în el prin fapte trăeștĭ fără sfîrșit,
Căcĭ fapta este omul și fapte strălucite
In cartea veșniceĭ vor sta necontenit.

Botoșanĭ, 1883. **Scarlat Ciutea.**

Monumentul de la Smârdan

Arzător de dorință după 18 anĭ a călca încă odată pe acele locurĭ unde în 1877 ne luptasem pentru indepedența *țărĭ* și pe unde biruisem pe turcĭ inamicĭ seculariĭ al neamuluĭ românesc acum doĭ anĭ m'am dus la Calafat

www.dacoromanica.ro

și de acolo am trecut Dunărea la Vidin,
us la *Smârdan*, unde trupele noastre aŭ
igat bătălia și aŭ forțat pe turcĭ a capitula
atea Vidinuluĭ în mâinile armateĭ noastre.

Smârdanul este un sat spre apus departe de
cetate ca opt chilometri, și cu satisfacțiune și
ucurie ca soldat bătrân care mĕ luptasem la
levna, și *Griviţa*, am vĕzut că țara noastră,
olo unde a fost bătălie a ridicat un monu-
ent grandios în memoria celor căzuțĭ în
cea luptă.

Monumentul este de marmură albă în formă
le obelisc truncheat, are o înaltime de patru
metre, de jur împrejur trepte tot de marmură
albă, și împrejur, în patrat două-zecĭ și patru
de stâlpĭ de marmură albă tot în formă de
obeliscurĭ micĭ și un lanț gros de fer petrecut
prin aceĭ două-zecĭ și patru de obeliscurĭ micĭ.

Deasupra monumentuluĭ este Emblema Ro-
mânieĭ, în mărime naturală de *bronz* masivă.
pe cap poartă o coroana de laurĭ, în mâna
dreaptă ține făclia civilizațiĭ, în stânga sabie,
semnul biruințiĭ, la picioare lanțurile sclavieĭ
rupte și tunurĭ sfărâmate.

Pe partea din față a monumentuluĭ să află o
placă în relief, care vine sus, și treĭ plăcĭ pe
dreapta și treĭ pe stânga, pe aceste plăcĭ e scris
cu litere de aur în relief următórele inscripțiuni:

Pe placa de sus, *Smârdan* anul mântuiriĭ
1878 Ianuarie 12.

Pe placa a doua din dreapta. Dându-vĕ
aț dat vieață *Țării* voas-
lgarieĭ.

din stânga. Dumnezeŭ
e vărsat de voĭ să
ieĭ.

din dreapta. România

www.dacoromanica.ro

...oscătoare nu va uita nici odată că cei ...obândește prin lupte crâncene, să p... ...ează cu sfințenie.

Pe placa a cincea din stânga. Pentru p... trie și pentru Domn căzuți pe câmpul datori...

Pe placa a șeasea din dreapta. Nații care înnalță pe cei ce cu credință le slujesc i... asigură viitorul.

Pe placa a șeaptea din stânga. Din ste... stejar răsare, iar din vitejî, vitejî nasc.

Aceste sunt inscripțiunile de pe acel gra... dios monument care le-am copiat cu pr... pia-mi mână.

De la Smârdan m'am dus la Racova și am vĕzut la locul unde saŭ repurtat, victoria bătăliei un alt monument, asemenea ca acel de la Smârdan care îl descriseĭ maĭ sus.

De la Racova am plecat la Plevna, m'am dus la reduta *Griviţa* ca să vĕd după atâta timp locul unde mĕ luptasem rămânînd infirm din cauza rănilor ce căpătasem și unde căzusă în ziua de 30 August maĭ mulți camarazi din regimentul meŭ, după cum am arătat maĭ sus, și am văzut Capela (o bisericuță) care este clădită tot de *Țara* noastră, aproape de reduta *Griviţa* No. 2 în valea plângereĭ, care a supra-numit-o soldații noștri în 1877 pe când ne aflam în fața eĭ și o atacam.

In antreul aceleĭ bisericuți (capele) sunt busturile oficerilor căzuți, sculptați în marmură în relief.

Se face slujba religioasă ... către un preot plătit tot ... tru odihnirea sufletelor a ... datoria către *patrie*.

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro